अभियान साप्ताहिक
ABHIYAN WEEKLY
Devendrachudal@gmail.com
वर्ष : ४२ / अंक : ४ / २०८१ साउन ३२ गते शुक्रबार / नेपाल सम्वत ११४४ / Aug. 16, 2024 / मूल्य रू. १०/-

टिआरसीमा **आममाफी** **दिन लागेको** होइन : प्रचण्ड

काठमाडौ । प्रमुख प्रतिपक्षी दल नेकपा माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल 'प्रचण्ड'ले टिआरसी विधेयकले आममाफी दिन नखोजेको प्रष्ट पारेका छन् । प्रतिनिधिसभा बैठकमा टीआरसी विधेयकमाथिको छलफलमा भाग लिँदै पूर्व प्रधानमन्त्री समेत रहेका प्रचण्डले धेरै छलफल गरेर उक्त विधेयकलाई टुंगोमा पुर्याएको दावी गरेका छन् ।

उनले भने, 'हामीले धेरै छलफल गरेर विधेयकलाई टुंगोमा पुऱ्याएका छौँ । त्यसमा धेरै शंका गरियो । हामीले गरेको सहमतिमा अन्तरास्ट्रिय समुदायको पनि समर्थन छ । त्यसो भएकाले अब संक्रमणकालीन न्याय टुंगोमा पुग्ने विश्वास छ । प्रचण्डले नेपालको शान्ति प्रक्रिया विश्वकै नमुना शान्ति प्रक्रिया भएको बताएका छन् ।

प्रचण्डले भने, 'यदि यही शान्ति प्रक्रिया युरोप या पश्चिमा देशहरूमा भएको भए सायद यसको मान्यता र स्थापित गर्ने

>>> बाँकी ८ पेजमा

हामीलाई www.abhiyanweekly.com.np मा पनि पढ्न सकिन्छ ।

संविधान संशोधन गरौं, सांसदको संख्या घटाऔं

प्रदेशसभामा मन्त्रालय र मन्त्रीको संख्या संविधानमा तोकौं

काठमाडौ । गत असार १७ गते संसदको सबैभन्दा ठुलो दल र दोस्रो ठुलो दल नेपाली कांग्रेसर नेकपा एमाले बीचमा ७ बुँदे सहमति सहमति गरेका थिए । सो सहमति अनुसार नेकपा एमालेका अध्यक्ष केपी ओली असार ३० गते प्रधानमन्त्रीमा नियुक्त भएका थिए । कांग्रेस–एमाले बीचमा भएको सहमति अनुसार सातै प्रदेशमा उनीहरूकै गठबन्धनको नेतृत्वको सरकार बनेको छ भने तेस्रो ठुलो दल माओवादी केन्द्रले संघ र सबै प्रदेशमा सत्ता गुमाउँदै प्रमुख विपक्षी दलमा रहन बाध्य भएको छ ।

कांग्रेस–एमालेबीचमा भएको ७ बुँदे सहमति अनुासर संविधान संशोधन गर्ने विषयमा समेत सहमति भएको छ । कांग्रेस–एमाले बीचको सहमतिलाई साना दलहरूले आफूहरूलाई समाप्त पार्ने कार्यमा कांग्रेस–एमाले लागेको र उनीहरूले मुलुकलाई दुई दलीय प्रणालीमा लग्न खोजेको आरोप लगाइरहेका छन् ।

कांग्रेस–एमालेले साँच्चिकै देश हितको लागि संविधान संशोधन गर्न खोजेका हुन् भने संघीयसंसदमा २ सय ७५ को संख्या बढी भएको सबैले महसुस गरेका हुनाले संविधान संशोधन गरेर त्यो संख्या १ सय ९०–९५ को हाराहारीमा कायम गराउनुपर्दछ । प्रदेशमा ५५० को

संख्या बढी भएको भन्दै त्यसको विरोध भई रहेको हुनाले त्यो संख्यालाई समेत आधामा झार्नुपर्दछ ।

प्रदेशमा सत्ता जोगाउनका लागि जम्बो मन्त्रिपरिषद् गठन गर्ने गरिएको हुनाले प्रदेश सरकारहरू मन्त्री उत्पादन गर्ने कारखानाका रूपमा चिनिएका हुनाले त्यसलाई जनताले मन पराएका छैनन् त्यसैले संविधान संशोधन गरेर केन्द्रमा प्रधानमन्त्री सहित १५ र प्रदेशसभामा मुख्यमन्त्री सहित बढीमा ९ जनाको मन्त्रिपरिषद् गठन गर्नुपर्ने व्यवस्था संविधानमै गरिनु उपर्युक्त हुनेछ । प्रदेश सरकारहरूले मन्त्रालय विभाजन गराउने र मन्त्रालय नै थप्ने र भागवण्डा गरेर मन्त्री नियुक्त गर्ने गरेका हुनाले त्यसलाई जनताले मन पराएका छैनन् । सरकार भनेको जनताको सेवाको लागि भएको भएपनि प्रदेशसभाहरू मन्त्री उत्पादन गर्ने कारखाना बन्नु हुँदैन भन्ने जनताको मत रहेकाले अब संविधान नै संशोधन गरेर मन्त्रीको संख्या तोकिनु उपर्युक्त हुनेछ ।

कांग्रेस–एमालेबीचको सहमति अनुसार

>>> बाँकी ८ पेजमा

संविधान संशोधन प्रतिगमन हुँदैन : प्रधानमन्त्री ओली

काठमाडौं । प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीले संघीयता र लोकतान्त्रिक गणतन्त्र मास्नेगरी संविधान संशोधन नहुने बताएका छन् । टीआरसी विधेयकमाथि छलफलको क्रममा बुधबार प्रतिनिधिसभाको बैठकमा बोल्दै उनले संविधान संशोधन प्रतिगमन नहुने जवाफ दिए ।

उनले भने, 'म एस्योर गर्न चाहन्छु, ढुक्क पार्न चाहन्छु साथीहरूलाई यसको अर्थ प्रतिगमन गर्छ भनेर कसरी सोच्न सकिन्छ ? जुन प्रतिज्ञा गरेर, जुन शपथ लिएर जेका लागि संघर्ष गरेर, जेका लागि जे जस्ता दुःखकष्ट भोगेर हामी यस परिणाममा आएका छौं, जनप्रतिनिधि भएका छौं, जनप्रतिनिधि हुँदा हामीले जुन शपथ ग्रहण गरेका छौं । त्यसको खिलापमा जान सकिन्नँ ।'

उनले आफूहरूले लोकतन्त्रका लागि लडेको भन्दै विश्वास नभई गर्धन थाप्न नसकिने बताए ।

>>> बाँकी ८ पेजमा

प्रदेश खारेज गरी मन्त्री उत्पादन गर्ने कारखाना बन्द गरौं

काठमाडौ । कांग्रेस र एमालेबीचमा असार १७ गते भएको ७ बुँदे सहमति अनुसार संविधान संशोधन गर्ने उल्लेख गरिएको छ । पछिल्लो समयमा संविधान संशोधन अनिवार्य भैसकेको छ । संविधानले व्यवस्था गरेको अपरिवर्तनीय भनेका विषयहरू बाहेक सबै विषयहरू परिवर्तन हुन सक्छन् । जनताले चाहेको खण्डमा गणतन्त्र नै परिवर्तन हुन सक्ने व्यवस्था संविधानले नै गरेको छ । संविधाने भनेको परिवर्तन नै गर्न नसकिने ढुँगाको अक्षर होइन । जनताको चाहनानुसार संविधान संशोधन हुन सक्छ । त्यसैले अब संविधान संशोधन गरी मुलुकलाई तीव्र विकासको क्रममा अघि बढाउनुपर्ने आवश्यकता देखिएको छ ।

संविधानको धारा २७४ को (१) मा नेपालाके सार्वभौमिकता, भौगोलिक अखण्डता, स्वाधिनता, जनतामा निहित सार्वभौमसत्ताको प्रतिकूल हुने गरी यो संविधान

>>> बाँकी ८ पेजमा

हसिनाविरूद्ध अन्तर्राष्ट्रिय अदालतमा मुद्दा चलाउने तयारी

काठमाडौ । बंगलादेशको अन्तरिम सरकारले जुलाईमा आरक्षण विरोधी आन्दोलनका क्रममा भएका मृत्युको जिम्मेवार व्यक्तिहरूविरूद्ध अन्तर्राष्ट्रिय फौजदारी न्यायाधीकरणमा मुद्दा चलाउने भएको छ ।

कानुन, न्याय र संसदीय मामिला सम्बन्धी अन्तरिम सरकारका सल्लाहकार आसिफ नजरूलले उक्त कुरा बताएका हुन् ।

उनले भने, 'आरक्षण सुधार आन्दोलनका क्रममा भएको नरसंहार र गोलीकाण्डको सुनुवाइका लागि केही मुद्दा दर्ता भइसकेका छन् । तर विद्यार्थी, मानवअधिकार संगठन र अन्य धेरैले यसलाई मानवताविरूद्धको

>>> बाँकी ८ पेजमा

जनताको विश्वास टुटेको प्रमाण हो **बंगलादेश घटना**

काठमाडौ । झण्डै दुई वर्ष अघि श्रीलंकामा भएको जनविद्रोहको झल्को दिने गरी हालै मात्र बंगलादेशमा भएको जनप्रदर्शनले आखिरी प्रधानमन्त्रीलाई राजिनामा दिन मात्र बाध्य पारेन प्रधानमन्त्री रहेकी शेख हसिना देश छाडेर भाग्न बाध्य भइन् । जनताको भावना नबुझ्ने र जनताको हितमा भन्दा पार्टीगत र व्यक्तिगत स्वार्थमा लागेर जनताको हित विपरित कार्य गर्नेहरू जतिसुकै बलियो भएपनि जनताले उनीहरूलाई समय भएपछि सजाए दिन्छन् भन्ने प्रमाण श्रीलंका र बंगलादेशका जनताले देखाई दिएका छन् । भ्रष्टाचारमा

डुबेका दलहरू र तिनका नेताहरूले गर्ने व्यवहार जनता नराम्रोसँग पिडित हुँदै गएको अवस्थामा नेपालमा पनि श्रीलंका र बंगलादेशमा जस्तो अवस्था नआउला भन्न सकिँदैन ।

जनता चुप लागेर बसेका छन् हामीले जे गरेपनि हुन्छ हामी जनताका मालिक हौँ भन्ने सौँच राजनीतिज्ञहरूमा भए त्यस्तो सौँच नै गलत हुन्छ । राजनीतिज्ञहरू जनताका मालिक होइन सेवक हुन् । जनताको आदेश अनुसार उनीहरू अगाडि बढ्न सक्नुपर्दछ । संसदमा बहुमत रहेको छ हामीले जे गर्दा पनि हुन्छ

>>> बाँकी ८ पेजमा

पाँच वर्षे हदम्याद राखिनु राष्ट्रघात

काठमाडौ । भ्रष्टाचारका कारण अहिले देश सबैभन्दा बढी कुशासनतर्फ गइरहेको छ । नेपाल विश्वका अत्यन्त भ्रष्टाचार भएका देशमध्येकै सूचीमा पर्छ । भ्रष्टाचार नियन्त्रण नगरी सुशासन कल्पना गर्न सकिँदैन । त्यस्तो अवस्थामा भ्रष्टाचारीलाई उन्मुक्ति पाउने सक्ने गरी हदम्यादको व्यवस्था गर्न खोज्नु राष्ट्रघात हो ।

भ्रष्टाचारीलाई हदम्याद राखिए त्यति अवधिपछि उसलाई मुद्दा चलाउन पाइँदैन । तर भ्रष्टाचारी हो भन्ने कुरा पछि कतैबाट पत्ता लाग्यो भने के गर्ने ? त्यसैले हदम्याद राख्नु हुँदैन, किनकि भ्रष्टाचारीले सधैँ मुटुमा ढङ्ग्रो ठोकोस् । मैले भ्रष्टाचार गरेको छु भोलि कुनै पनि बेलामा सरकारले प्रमाण फेला पाऱ्यो

भने मुद्दा चल्छ भनेर ऊ नमरून्जेल मुटु ढुकढुक हुनु परोस् ।

भ्रष्टाचार जस्तो जघन्य अपराधमा तलमाथि गर्न हुँदैन । यहाँ कसैले कसैको ज्यान माऱ्यो भने त्यसलाई जहिलेपनि अनुसन्धान गरेर मुद्दा चलाउन सकिन्छ । यो त त्योभन्दा कम खतरनाक कुरा होइन । त्यसकारण प्रमाण जहिले फेला पर्छ, त्यहीँबाट मुद्दा सुरू गर्ने व्यवस्था गर्न पर्छ ।

व्यवहारमा राष्ट्रियसभालाई अत्यन्तै कमजोर बनाइयो । त्यहाँ त राजनीतिक कार्यकर्ता भर्ती केन्द्र बनाउने काम भयो । गोविन्दराज जोशीदेखि मोतीलाल बोहरा लगायतको धेरैजना भ्रष्टाचार काण्ड लागेर

>>> बाँकी ८ पेजमा

टिआरसी विधेयक पीडितहरूको पक्षमा छ : कानुनमन्त्री चौरसिया

काठमाडौ । कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्री अजयकुमार चौरसियाले शान्ति प्रक्रियालाई निस्कर्षमा पुऱ्याउन शीर्ष नेताहरूले गरेको सम्बोधन ऐतिहासिक भएको बताएका छन् ।

बुधबार प्रतिनिधि सभा बैठकमा बोल्दै मन्त्री चौरसियाले शान्ति प्रक्रिया निष्कर्षमा पुऱ्याउने शुद्ध भावनाका साथ सांसदहरूले सम्बोधन गर्नले लोकतन्त्र दिगो र बलियो छ भन्ने सन्देश गएको बताए । देशको लोकतन्त्रलाई कसैले हल्लाउन नसक्ने सन्देश गएको पनि उनले बताए । उनले विधेयक पीडितहरूको पक्षमा रहेको पनि बताए ।

'सबैले एक स्वरमा शान्ति प्रक्रिया निस्कर्षमा पुऱ्याउने शुद्ध भावनाका साथ

>>> बाँकी ८ पेजमा

स्वाधीनताको संघर्षका उद्देश्यहरू

अनुपसिंह राठौर

१४ अगस्टको मध्यरातमा, उपमहाद्वीपबाट एउटा नयाँ राज्य बनाइएको थियो, जहाँ मुस्लिम बहुसंख्यकहरू अन्य धर्मका सदस्यहरूसँग शान्ति र सम्मानका साथ बस्न सक्छन् । शताब्दीयौंदेखि उपमहाद्वीपमा मुस्लिमहरू बस्दै आएका छन् । मुगल शासन अन्तर्गत, अन्य धर्मका सदस्यहरू बीच शान्ति र सद्भाव थियो । समस्या सुरू भयो जब ब्रिटिश उपनिवेशवादीले हिन्दू बहुसंख्यक र अन्य आस्थाका सदस्यहरू, विशेष गरी मुस्लिमहरू बीच धार्मिक द्वन्द्व बढायो । यो औपनिवेशिक रणनीति फुटाउनुहोस् र शासन गर्नुहोस् को एक हिस्सा थियो । उनीहरूले अतिवादी दक्षिणपन्थी हिन्दू सर्वोच्चतावादी तत्वहरूलाई प्रोत्साहित गरे । पञ्जाबमा, हिन्दू राष्ट्रवादी लाला लाजपत राई हिन्दू र मुस्लिम दुई अलग राष्ट्र हुन्, जो सँगै रहन सक्दैन भन्ने विश्वास गर्थे । उनले यी विचारहरू सन् १९२४ मा बंगाली राष्ट्रवादी सीआर दासलाई लेखेको पत्रमा व्यक्त गरेका थिए । एक हिन्दू चरमपन्थी, गोडसेले ३० जनवरी १९४८ मा गान्धी जीको हत्या गरेका थिए, किनभने उनी अल्पसंख्यकहरूको उत्पीडनको विरूद्ध थिए । यो अपराधीलाई मोदीको भाजपा र शिव सेनाले सम्मान गर्छ, जसले उनलाई नायक मान्छन् । मोदी सत्तामा आएदेखि मुस्लिम र अन्य धर्मका सदस्यहरूप्रति घृणा बढेको छ ।

१६ जुलाई १९०५ मा, राजले बंगाललाई हिन्दू बहुल पश्चिम बंगाल र मुस्लिम बहुल पूर्वी बंगालमा विभाजन गर्ने घोषणा गरे । यसले मुस्लिमहरू बीच अशान्ति सिर्जना गर्यो, जसले डिसेम्बर १९०५ मा आफ्नै राष्ट्रिय संगठन बनाए । डिसेम्बर १९०६ मा नवाब विकारूल मुल्क र मोहसिनुल मुल्कले ढाक्कामा मुस्लिम लीगको जग राखेका थिए । यसमा मौलाना जफर अली सहित धेरैको उपस्थिति थियो । साम्प्रदायिक आधारमा यो विभाजनले पश्चिम बंगालका हिन्दूहरूमा पनि असन्तुष्टि पैदा गर्‍यो, जसले बिहार र ओडिसालाई समावेश गरेको प्रान्तमा अल्पसंख्यक समुदाय बन्ने डर थियो । हिन्दू राष्ट्रवादीको मागमा छ वर्षपछि विभाजन फिर्ता भयो । तथापि, यसले राजनीतिक रूपमा सचेत बंगाली मुस्लिमहरूमा शंका उत्पन्न गर्यो । उनीहरूको छुट्टै पहिचान र प्लेटफर्मको संकल्प सुदृढ भयो । एआईएमएलको संविधान कराँचीमा स्वीकृत भएको थियो, त्यसपछि १९०७ मा अमृतसरमा पहिलो अधिवेशन भयो ।

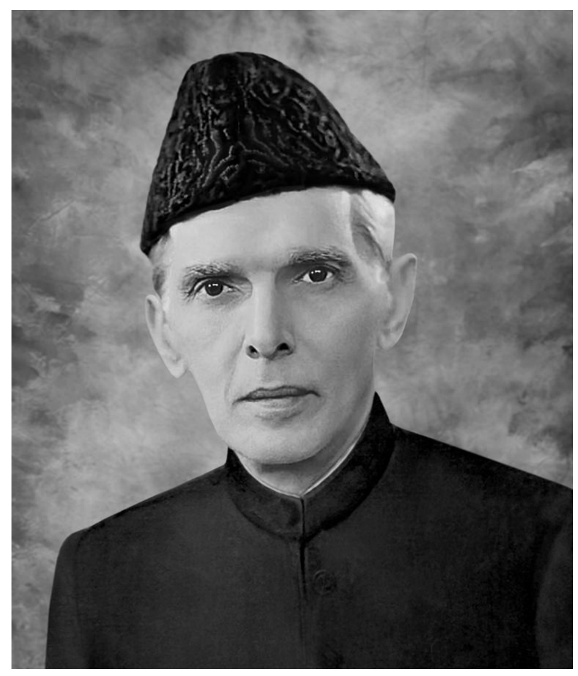

अगस्त १९४७ सम्म, जिन्ना र हाम्रो स्वतन्त्रता आन्दोलनका अन्य अग्रगामीहरूको नेतृत्वमा राजनीतिक सङ्घर्ष पछि, आधुनिक लोकतान्त्रिक कल्याणकारी राज्यको स्थापना भएको थियो । ११ अगस्ट १९४७ मा, मोहम्मद अली जिन्नाले जनताद्वारा स्वशासन र संविधानलाई सर्वोच्च कानूनको रूपमा आधुनिक लोकतान्त्रिक कल्याणकारी राज्यको आफ्नो दृष्टिकोणको व्याख्या गरे, सबै नागरिकहरूको लागि समान अधिकार सुनिश्चित गर्ने, तिनीहरूको आस्था, धर्म वा लिङ्गको भेदभाव नगरी । पाकिस्तानका नागरिकहरूले बुझ्नुपर्छ कि उनीहरूको अस्तित्व पाकिस्तानको आर्थिक पुनरूत्थानसँग जोडिएको छ ।

प्रकृतिले हामीलाई प्रशस्त प्राकृतिक स्रोतहरू दिएको छ । चाहिने भनेको नेतृत्व हो, कुनै हितको द्वन्द्व नभएको, जुन आधुनिक लोकतान्त्रिक कल्याणकारी राज्यको एमएजेको दर्शनप्रति प्रतिबद्ध छ । पाकिस्तानले मानव संसाधनको विकासमा लगानी गर्नुपर्छ, भर्तीमा मेरिटोक्रेसी लागू गर्नुपर्छ, कट्टरपन्थीहरूका लागि शून्य सहनशीलताका साथ यो देशलाई कटुतावादबाट टाढा राख्नुपर्छ ।

मुगल शासनकालमा त्यहाँ सापेक्षिक शान्ति थियो र उपमहाद्वीप युरोपका धेरै देशहरू भन्दा बढी समृद्ध थियो । १७ औं शताब्दीमा उपमहाद्वीपको जीडीपी विश्वको कुल ग्राहस्थ उत्पादनको २५ र ३५ प्रतिशत बीचमा भिन्न थियो । सन् १९४७ मा अंग्रेजहरू गएपछि यो झण्डै २ प्रतिशतमा झरेको थियो । हामीले पाकिस्तानको सुधारका लागि एक राष्ट्रको रूपमा सामूहिक रूपमा अगाडि बढ्न आवश्यक छ । यो हामी सबैको लागि पनि समय हो, विशेष गरी कार्यपालिका वा नागरिक र वर्दीधारी कर्मचारीतन्त्रको नेतृत्वमा रहेकाहरूले, केहि आत्म-चिंतन गर्ने र आफैलाई सोध्ने समय हो, "तपाईंको देशले तपाईंको लागि के गर्न सक्छ भनेर नसोध्नुहोस् - तपाईं के गर्न सक्नुहुन्छ भनेर सोध्नुहोस् । आफ्नो देशको लागि ।"

पाकिस्तानलाई चाहिने कुरा भनेको राष्ट्रपिताको दर्शनलाई अवलम्बन गर्नु हो, आधुनिक लोकतान्त्रिक कल्याणकारी राज्यको लागि, स्वशासनसहित, आफ्ना निर्वाचित प्रतिनिधिहरूमार्फत । माजका शब्दहरूमा‸यदि हामी यस महान् राज्य पाकिस्तानलाई सुखी र समृद्ध बनाउन चाहन्छौं भने, हामीले जनता र विशेष गरी जनता र गरिबहरूको कल्याणमा पूर्ण र पूर्ण ध्यान केन्द्रित गर्नुपर्छ । विगतलाई बिर्सेर, कुण्ठा गाडेर सहकार्य गरेर काम गर्नुभयो भने अवश्य सफलता मिल्नेछ । यदि तपाईंले आफ्नो विगतलाई परिवर्तन गर्नुभयो र यस राज्यको पहिलो, दोस्रो र अन्तिम नागरिक होस् भन्ने भावना राखेर काम गर्नुभयो भने तपाईंहरूमध्ये सबैजना, जुनसुकै सम्बन्धमा तपाईंसँग विगतमा जुनसुकै सम्बन्ध थियो, चाहे उसको रंग, जात, धर्म जुनसुकै होस् । समान अधिकार, विशेषाधिकार र दायित्वहरूको साथ, तपाईंले गर्नुहुने प्रगतिको कुनै अन्त्य हुनेछैन ।

हाम्रो स्वतन्त्रता संग्रामका अग्रदूतहरूले यो देशलाई धार्मिकता, साम्प्रदायिकता र जातीय लगायत कुनै पनि छाया वा विचारका चरमपन्थीहरूको बन्धक बनोस् भन्ने चाहँदैनन् । हाम्रो राजनीतिक सङ्घर्षको इतिहासलाई तोडफोड गर्दै संघवादी र नोकरशाहीका अवशेषहरूले यो देशलाई नोक्सान पुर्याएका छन् । मोहम्मद अली जिन्नाले परिकल्पना गरेको कल्याणकारी राज्यमा त्यस्ता विभाजनकारी तत्वहरूको लागि कुनै स्थान थिएन । हरेक लोकतान्त्रिक देशमा विभिन्न विचार र घोषणापत्र भएका केन्द्रापसारक र केन्द्रापसारक राजनीतिक शक्तिहरू हुन्छन् ।संविधानमा परिभाषित रूपरेखाभित्र रहेर काम गर्ने र राष्ट्रियसभाको तल्लो तहमा वा यसका विभिन्न संसदीय समितिहरूमा वार्ताबाट समाधान गर्ने दायित्व राज्य र त्यसको राजनीतिक नेतृत्वको हो । जिन्नाको पाकिस्तानमा जिद्दी वा अहंकार भएका राजनीतिज्ञहरूको लागि कुनै ठाउँ छैन ।

हाम्रो विचारधारा र नागरिक वा वर्दीधारी नोकरशाहीको संरक्षकको भूमिका धारण गरेका आत्मकेन्द्रित राजनीतिक दलहरूले पदभार ग्रहण गर्दा आफूले गरेको शपथको महत्त्व बुझ्नुपर्छ । काइदले १४ जुन १९४८ मा यसमा जोड दिएका थिए ।

Pakistan 78th Independence Day

On the auspicious occasion of the 78th Independence Day of Pakistan, a flag hoisting ceremony was held at Chancery. Ambassador of Pakistan Abrar H Hashmi unfurled the national flag at the Chancery. Embassy officials, Pakistani community and Nepalese friends along with their families attended the colourful ceremony.

Messages of President of Pakistan Mr. Asif Ali Zardari, Prime Minister of Pakistan Mr. Muhammad Shebaz Sharif; and Muhammad Ishaq Dar, Deputy Prime Minister and Foreign Minister were read out.

In the evening, Pakistan Embassy in collaboration with Nepal-Pakistan Friendship and Cultural Association (NPFCA) organized an Independence Day Reception at Hilton, Hotel, Kathmandu.

Rt. Honourable Vice President of Nepal Dr. Ram Sahay Prasad Yadav was the Chief Guest. Special guests included Dy. Speaker of HoR Indira Ranamagar, Former Prime Minister MK Nepal, Former DPM and Chairman of JSP-Nepal Upendra Yadav, Former Dy. Prime Minister CP Mainali, Former Foreign Minister Pradeep Kumar Gyawali and Member of Parliament Ms Rekha Yadav. A good number of guests including Ambassadors, UN RC and agency heads, SG SAARC, diplomats, political figures, government officials, businessmen, defence attaches, journalists as well as Pakistani community.

Speaking on the occasion, Ambassador Hashmi thanked Rt. Hon. Vice President for Nepal's continued support and friendship. He said our civilizational commonalities, same regional dynamics, cultural and linguistic similarities as well as common developmental and ecological challenges make us multifaceted partners. Pakistan's approach to its partnership with Nepal is underpinned by desire to mutually benefit. To sustain the relations, we inked number of agreements such as trade, air services, cultural, tourism, agriculture cooperation, and many mechanisms exist between civil society, too.

Dr. Manju Ratna Sayka (T.Pk), President of the NPFCA highlighted that the association with support of Pakistan Embassy in its 63 years of history has been serving to promote P2P exchanges, contributing in health and social sectors, and furthering the bilateral relations.

डिडिसी र निजी डेरीले बक्यौता तिरेनन्

सरकारी स्वामित्वको दुग्ध विकास संस्थान (डिडिसी) र निजी डेरीले बक्यौता नतिरेपछि चितवनको धनौजीमा रहेको गंगानगर दुग्ध उत्पादक सहकारीले बैंकबाट ऋण काढेर किसानलाई भुक्तानी गरिरहेको छ । सहकारीका अध्यक्ष कृष्णप्रसाद सापकोटासहितले आफ्नो लालपुर्जा बैंकमा धितो राखेर लिएको ऋणबाट किसानको दुधको पैसा तिरिरहेका हुन् । सहकारीका अध्यक्ष र पदाधिकारीले सिद्धार्थ बैंकबाट कर्जा लिएका हुन् । 'हामीले व्यापारी र उद्योगलाई बेचेको पैसा सहज रूपमा प्राप्त गरेका छैनौं, तर ऋण काढेर असारसम्मको भुक्तानी किसानलाई दिएका छौं,' अध्यक्ष सापकोटाले भने, 'हाम्रो सहकारीमा दुध बेच्ने किसानको अभिभावक हामी हौं, त्यही भएर भुक्तानी गरेका हौं ।'

गंगानगर सहकारीले किसानबाट दुध लिएर डिडिसी र चार निजी डेरीलाई दिँदै आएको छ । डिडिसीबाट सात महिना र निजी डेरीबाट असारसम्म गरी तीन करोड भुक्तानी प्राप्त गर्न नसकेको अध्यक्ष सापकोटाले बताए । जसमा निजी डेरीको मात्र असार मसान्तसम्मको ५० लाख लिन बाँकी छ । सहकारीले दैनिक ६ हजार लिटर दुध संकलन गर्छ । आफ्नै एउटा गाई फर्म छ । नौ सय घरपरिवार सहकारीमा आबद्ध छन् । 'यो सहकारीले मुख्य कार्यालयबाहेक थप दुई ठाउँबाट दुध संकलन गर्छ,' उनले भने ।

गंगानगर दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्थाको आफ्नै उद्योग छ । उद्योग सञ्चालन गर्दा संस्थाले एक करोड १७ लाख कर्जा लिएको थियो । समितिबाट भुक्तानी नै गर्न भनेर एक करोड २५ लाख रूपैयाँ गत पुसमा बैंकबाट थप ऋण मागिएको हो । सहकारीले १५/१५ दिनमा दुध बिक्रीबापतको पैसा किसानलाई दिने गर्छ । तर, चितवनका किसान दुई वर्षदेखि भुक्तानीमा समस्या भोग्दै आएका छन् । चितवनमा केही सहकारीले ६/७ महिनादेखिको भुक्तानी किसानलाई दिन सकेका छैनन् । चितवनको दुध गुणस्तरीय भएको र काठमाडौंसहितका मुख्य बजार लैजान सहज हुने भन्दै नेपालका प्राय डेरीले यहाँबाट दुध संकलन गर्ने गर्छन् ।

चितवनमा मात्र डिडिसी र निजी डेरीले चितवन जिल्ला दुग्ध उत्पादक सहकारी संघमा आबद्ध एक सय १५ मध्ये २५ भन्दा बढी सहकारीले डिडिसीलाई दुध बेच्छन् ।

डिडिसीले दुध खरिद गर्ने प्राय सहकारीले सात महिनाको पैसा किसानलाई दिन सकेका छैनन् । त्यसमध्येको भरतपुर-१३ मा रहेको ब्रह्मदेव दुग्ध उत्पादक सहकारीमा दुध बिक्री गर्दै आएका अमर विष्ट सात महिनादेखिको दुधको भुक्तानी सहकारीबाट नपाएको गुनासो गर्छन् । उनी सो सहकारीको कार्यसमिति सदस्य हुन् । 'हाम्रो त जागिर नै गाईभैंसी दुहुने र दुध बिक्रीबाट आएको आम्दानीले घर खर्च चलाउने हो । तर, हामी किसानले नुन-तेल र घरखर्चसमेत चलाउन गाह्रो छ,' पशुपालक किसान कुलप्रसाद बास्तोलाले बताए ।

विदेशबाट फर्किएर नेपालमा नै स्वरोजगार हुने लक्ष्यसहित पशुपालन गरेका धनश्याम अधिकारीका १५ वटा गाई छन् । बालबालिकाको स्कुल पढाउनेदेखि घरखर्च यही गाईको आम्दानीबाट हुनुपर्ने हो । तर, पैसा समयमा नआउँदा घरखर्च चलाउनै गाह्रो भएको उनको गुनासो छ । चितवन जिल्ला दुग्ध उत्पादक सहकारी संघका अध्यक्ष किशोर बगालेका अनुसार चितवनमा मात्र डिडिसीले ३१ करोड र निजी डेरीले ४१ करोड भुक्तानी गर्न बाँकी छ ।

देश र जनताले पीडाबोध गर्नुपर्ने यो कस्तो परिवर्तन हो ?

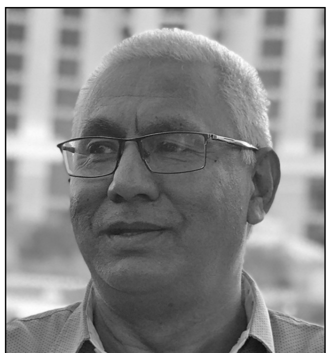

• राजन कार्की
rajan2012karki@yahoo.com

बामपन्थ आफैमा जनता जनताबीच समानता कायम गर्ने, समानुपातिक समाज निर्माण गर्ने सिद्धान्त हो । यही सिद्धान्तको भर परेर जनताले नेपाललाई बाममय बनाइदिए । विश्वले नेपाल कम्युनिजमका लागि उर्बर भूमि मान्यो । तर १८ वर्षमा बामपन्थीहरूले समानता, समानुपातिक, सर्वहारावाद, जनतावाद सबै सिद्धान्त र विश्वासलाई नङ्ग्याएर छाडे ।

नेपाल दण्डहीन बनाउने बाम हुन्, नेपाल असमान बनाउने बाम हुन्, नवसम्भ्रान्त बनेर वामपन्थी हुँ भन्नेहरूले गोर्कीजस्ता, माओजस्ता कम्युनिष्टहरूको समेत बेइजत गरिदिएका छन् ।

नेपालमा जो धनी छन्, ती कम्युनिष्ट छन् । जो शिक्षा, स्वास्थ्यका माफिया छन्, ती बामपन्थी बढी छन् । पुँजीवादी त पुँजीवादी भए, जनवादीसमेत पुँजीवादीभन्दा बढी पुँजी संकलन गरेर डन बनेका छन् । सामन्तवाद फाल्ने भाषण गर्छन्, आफै सामन्तवादको गद्दीमा बसेर नवसामन्त बनेका छन् । वामपन्थी इतिहासमा नेपाल बद्नाम छ, गरीवलाई कम्युनिष्टहरूले गर्नुसम्म दुरूपयोग गरेका छन् ।

नेपालको दृष्टान्तले विश्व कम्युनिष्ट आन्दोलनको धक्कु लगाउनेहरूले भन्न थालेका छन्- कम्युनिष्ट सिद्धान्त नेपालकै कम्युनिष्टका भ्रष्ट चरित्रले गर्दा पतनोन्मुख हुनथाल्यो । पुँजीवादी, प्रजातन्त्रवादीहरू भ्रष्ट थिए, अनैतिक भए, लोकतन्त्रलाई असफल पारिसके, कम्युनिष्टले केही गर्ला कि भनेको, यो सिद्धान्तले पनि नेपालमा लोकको अपमान नै गऱ्यो ।

कुनै समय थियो- कवाडी पसलमा काम गर्न पुगेका मेक्सिम गोर्कीले पढ्न पाएनन् । कवाडीमा बिक्री भएर आएका पुस्तक पढ्थे र ग्राहकसँग पुस्तकका विषयमा सोध्थे । तिनै मेक्सिम गोर्कीले आमा पुस्तक लेखे । जुन पुस्तक १९०६ मा प्रकाशित भएको थियो, आज १ सय १५ वर्षपछि पनि त्यो पुस्तकको गरिमा र महिमा कम भएको छैन । कम्युनिष्टहरू गोर्कीलाई आदर्श मान्छन् तर नेपाली कम्युनिष्टहरू आदर्श पुरूषले लेखेको आमाको महत्व नबुझेर आमालाई बेचिरहेका छन्, ठगिरहेका छन्, कमाउने साधन बनाइरहेका छन् ।

जनयुद्धकालमा सर्वहाराका लागि धर्मयुद्ध लडेको भनियो । कमाण्डर प्रचण्ड तेजवान सूर्यजस्ता थिए, १७ वर्ष राजनीतिको किङपिन बने, ९ वर्ष सत्तामा साझेदार भए । आखिर संक्रमणकालीन न्यायका लागि केही गर्न सकेनन् । ६ महिनामा बन्नुपर्ने सहमति १८ वर्षपछि भएको छ तर पीडितहरू, मानवाधिकारवादीहरू भनिरहेका छन्- पीडकलाई राहत दिने खालको कानुन बन्दैछ । यो मान्य छैन ।

कांग्रेस त प्रजातन्त्रको बिडा उठाएको भन्छ, प्रजातन्त्रलाई सफल पार्न सिद्धान्तमा अड्न समेत सक्दैन । यस्तो कांग्रेसको विषयमा बहस गर्नु बेकार छ ।

कम्युनिष्टले त केही गर्लान् कि भनेर जनताले सधैं साथ दिएका थिए, तर जनतालाई धोका दिए । जनयुद्ध र जनआन्दोलन छलकारा थियो, प्रचण्ड, ओलीहरू त हलकारामात्र रहेछन् । जतिसुकै सर्वहाराको भाषण गरे पनि, बोल्सेविक क्रान्तिको डिङ हाँके पनि २०६३, २०६५ को जनआन्दोलन र गणतन्त्र घोषणा गरे । यसको खास मकसद आफै सत्तामा हालीमुहाली हुने, नवसम्भ्रान्त बन्ने रहेछ । यिनको १८ वर्षको व्यवहारले १९०३ को कोतपर्व लाई बिर्साइदिएको छ ।

कम्तिमा जनता र माटोप्रतिको मायाँ र देशप्रतिको गौरव त हुनुपर्थ्यो । ठूलै छाती, ठूलै त्याग, बलिदान हुने जोश र तातो मुटु हुनुपर्थ्यो । हाम्रा नेताहरूमा स्वार्थमात्र देखियो । स्वार्थीहरू कायर हुन्छन्, कायरहरू पल पल मर्छन् र मरेपछि कलंक बन्छन् । जनयुद्ध र जनआन्दोलनको आगोमा खारिएर निस्केका नेताहरू कायरभन्दा फरक देखिएनन् ।

समाज सुधारक हुन्छ राजनीति । राजनीतिमा धर्म हुन्छ । प्रतिबद्धता र सिद्धान्त हुन्छ, सिद्धान्तप्रति निष्ठा हुन्छ । हाम्रा नेता त राजनीतिलाई व्यापार बनाएर पार्टीको हाटबजारको पसल बनाइरहेका छन् । यसैले त राजनीतिमा लाग्नेहरू दिनदिनै धनी भइरहेका छन्, सर्वहारा र गरीवहरू झन झन थपिदैछन् । देशको माटो र पहिचान संकटमा परेका छ । दलदलमा फसेको छ । राजनीति छ व्यापार गरिरहेछ । नीति छ नैतिकता छैन । नेपाल छ, नयाँ नेपाल बनाउँछु भन्नेहरूसँग निष्ठा छैन । निष्ठा नहुने बेइमान हुन्छन् ।

१८ वर्षअघि जनताको नासो जनतालाई बुझाएर राजदरवारबाट नागार्जुन जंगलतिर लागेका राजा ज्ञानेन्द्र आजसम्म त्यो नासोको खोजखबर गरिरहेका छैनन् । देश दुःखेको, जनता बेसहारा भएको, अभिभावकहीनताप्रति चिन्ता गर्छन्, भार उठाउने साहस गरिरहेका छैनन् । उनीभन्दा लोकतन्त्रवादी र लोकसमर्थन पाउने व्यक्ति कुनै छैन । तर उनलाई जुरूक्कै उठाउने जनताको बिद्रोह भइसकेको छैन । राजा चुनावमा जाने होइन, जनबिद्रोहले आउने हो । बिद्रोह समयको प्रतिक्षामा छ । बिद्रोहको सुरूआत भएको छ, ज्वारभाटा बन्ने तरखरमा छ ।

●●●

नेपालमा जो धनी छन्, ती कम्युनिष्ट छन् । जो शिक्षा, स्वास्थ्यका माफिया छन्, ती बामपन्थी बढी छन् । पुँजीवादी त पुँजीवादी भए, जनवादीसमेत पुँजीवादीभन्दा बढी पुँजी संकलन गरेर डन बनेका छन् । सामन्तवाद फाल्ने भाषण गर्छन्, आफै सामन्तवादको गद्दीमा बसेर नवसामन्त बनेका छन् ।

●●●

राष्ट्रिय स्वाभिमानका लागि केजर बिलियम्सको जस्तो धर्मयुद्ध लड्ने ताकत चटके र उखानेहरूमा हुन्न, नेपाली राजनीति यही महारोगबाट ग्रस्त छ । कूशासनको पहिलो कारण निष्ठा र नैतिकहीनता हो । इमानको अभावमा भ्रष्टाचार बढेको छ । भ्रष्टाचार भनेको मृत्यु हो, समृद्ध नेपाल र सुखी नेपालीको रामनाम जपेर मृत्युबाट पार पाउन सकिन्न । ओखती इमान हो, इमान रहेन । परिवर्तनकारी नेतृत्व हरेक दिन राजनीतिक मृत्यु मरिरहेको छ ।

न्याय छैन, अन्याय बढेको छ । अपराधिक राजनीतिकै कारण चोरलाई चौतारो, साधुलाई सुली भइरहेछ । लोकतन्त्रमा देखिएको दृश्य, भोगिएको भोगाइ हो । कानुन छ काम गर्दैन्, संविधान छ समाधान छैन । शासन छ शास्ती छ, प्रशासन छ अनियमितताको

पूर्वराजा देश र जनताको पीडामा पीडित छन् । उनका अभिव्यक्तिबाट पीडा देखिन्छ । देश लथालिङ्ग हुँदै गएको र जनता बिल्लिबाठमा परेको बेलामा वीरका सन्तानले गर्नपर्ने के हो ? त्यो काम कर्तव्य समयको माँग हो । जनता र राजाले अब बिद्रोह गर्नैपर्छ । सडकमा उत्रिएका जनता, नासो फिर्ता लिनुपर्छ भनेर चिच्याइरहेका छन् । त्यो आवाज सुन्नुपर्छ, देश र जनताको भार उठाउनका लागि केही त गर्नैपर्छ ।

जनताको काँधमा ७ सय ६१ सरकार चलाउने र तिनका कार्यकर्ता पाल्नुपर्ने जिम्मेवारी छ । राष्ट्रको जिम्मेवारी बोकेका राजनीतिक बर्गहरू कर्तव्यच्यूत भइरहेका छन् । राष्ट्रको भण्डारे बनेका राजनीति र प्रशासनका नाइकेहरू सेटिङ गर्दै राष्ट्रिय ढुकुटी लुटिरहेका छन् । जनताप्रतिको सामान्य कर्तव्यसमेत यिनले पालना गरिरहेका छैनन् । नेपाली राजनीतिमा भयानक जनयुद्ध भयो, डरलाग्दो जनआन्दोलन पनि भयो । त्यसबाट जन्मेको हो परिवर्तन । परिवर्तन यस्तो जनतामारा होला भन्ने कसले सोचेको थियो । परिवर्तन देशघातक समेत सिद्ध भइसकेको छ ।

०६३ सालको परिवर्तनपछिको नेपाल झन बिकराल समस्याले जेलिन थालेको छ । अस्तित्वको संकटमा फस्न पुगेको छ । यो सबको कारक यिनै परिवर्तनकारी नेताहरूको स्वार्थन्धता हो । यी धृतराष्ट्र रूपी नेतृत्वलाई अब बिस्थापन गर्नैपर्ने भएको छ ।

अब त केही होला कि भनेर हरेक चुनावमा जनताले यिनैलाई मत दिएका छन्, मत अर्थात अवसर दिएका छन् । त्यो अवसरको दुरूपयोग मात्र गरिरहेका छन् । मतदान जनताका लागि अभिषाप बनेको छ । नेताहरू लज्जाहीन अनियमतिता गरेर, भ्रष्ट बनेर तिनै जनतामाथि शासन गरिरहेछन् । यस्तो शासन के शासन, जहाँ जनताको विश्वास नै छैन । जनताले परिवर्तन भयो भन्ने अनुभूति गरेकै छैनन् । लोकतन्त्र कता छ कता ?

व्यवस्था परिवर्तन भयो, नेतृत्वको व्यवहार परिवर्तित हुनसकेनन् । देश र जनताका, लोकतन्त्रका दुश्मन बने । राजा दरवारबाट जंगल पसेपछि लोकतन्त्रलाई जंगलराज बनाउने काम नेताहरूले गरे । मान्छेले जब विवेक हराउँछ, उसले जे पनि गर्छ । राजनीति र प्रशासनले विवेक हराएपछि कूशासनमात्र हुन्छ, मत्स्य न्याय हुन्छ । मुलुकी बन्दोबस्त बिग्रेको छ । बिगार्ने नेताहरू अझै लोकतन्त्रको डम्फु बजाएर नङ्गा नाचिरहेका छन् । नङ्गा नाचे हजार दाउ, यस्तो चरित्र लोकतन्त्र हुनसक्दैन । नेपाल नैतिकतामा पहिरो गएको नेपाल बन्न पुगेको छ । व्यवस्थामा परिवर्तन आयो, व्यवस्था चलाउनेको चरित्र सुध्रिन सकेन । देश हरेक दृष्टिले कङ्गाल बनिरहेछ । असफल राष्ट्र बनिरहेको छ ।

असफल राष्ट्र भीरबाट पहिरो जानबाट बचाउनका लागि समेत जनता जाग्नुपर्ने भयो ।

पढथ्यौं हामी बसीकन सँगै वेद, बाइबल, नमाज
पसेकेही नरपशुहरू ध्वस्त पारे समाज ।

मऱ्यौ ज्यूँदै त्यो जस्ले बिर्सियो देशको माटो
बाँच्यो त्यो मरेर पनि जस्ले सम्झियो देशको माटो ।

कायर भएर पटक पटक मर्नुभन्दा
बहादुर भएर एकै पटक मर्न सकौं ।

- **अभियानवाणी**

अभियान
साप्ताहिक

सम्पादकीय

शान्ति प्रक्रियामाथि अब खेलवाड नगरियोस्

माओवादीले चलाएको १० वर्षे द्वन्द्वको घाउ विसाउन राज्य र तत्कालिन विद्रोही पक्ष माओवादी बीचमा शान्ति सम्झौताको १८ वर्ष अलपत्र परेको महत्वपूर्ण प्रक्रिया बल्ल पूरा हुने निश्चित जस्तै भएको छ। वेपत्ता पारिएको व्यक्तिको छानविन, सत्य निरुपण तथा मेलमिलाप आयोगले गर्नुपर्ने जिम्मेवारीलाई निर्देशित गर्न कानुन संशोधन गर्नु मुख्य तीन दल सहमत भएका छन्। २०७१ मा निर्माण भएर अलपत्र परेको कानुनलाई संशोधन गर्न बनेको कांग्रेस, एमाले र माओवादी प्रतिनिधिहरूले कानुनलाई संशोधन गर्न बनेको विधेयकमा सहमति जुटाएर शिर्ष नेताहरूलाई बुझाएका थिए। कांग्रेस सभापति शेरबहादुर देउवा एमाले अध्यक्ष समेत रहेका प्रधानमन्त्री केपी ओली र माओवादी अध्यक्ष पृ'ष्पकमल दाहालले तीन दलीय संयन्त्रले जुटाएको सहमतिलाई स्वीकार गरेका छन्। झण्डै दुई दशकसम्म दाउपेचको शिकार हुँदै आएको विषयले अब कानुनी मार्ग पछ्याउने भएको छ। तीन दलीय संयन्त्रले जुटाएको सहमतिलाई राष्ट्रियसभाको कानुन समितिले पारित गरिसकेको र राष्ट्रियसभाको समितिले सो सहमति जुटाएइको विषयमा छलफल गरी प्रतिनिधिसभामा पठाएको थियो। प्रतिनिधिसभाले सो विषयमा छलफल गरेपश्चात् बुधबार नै सो विधेयक प्रतिनिधिसभाबाट समेत पारित भएको छ। अबको केही दिनभित्रै सो विधेयकले कानुनी मान्यता पाउने भएको छ।

शान्ति प्रक्रिया सुरु भएपछि संविधान निर्माण तथा सेना समायोजन लगायतका कतिपय महत्वपूर्ण कार्यभार पूरा भईसकेका छन्। द्वन्द्वपीडितलाई न्याय दिने विषयमा भने दलहरूको प्राथमिकतामा पर्न सकेको थिएन। त्यसको प्रत्यक्ष प्रमाण हो तत्कालिन ऐन र त्यसपछि गठन भएको सत्य निरुपण तथा मेलमिलाप आयोग गठनमा प्रष्ट रुपमै देखिएको थियो। त्यसै कारणले गर्दा ऐन र आयोगहरू अलपत्र परेका थिए। सर्बोच्च अदालतले दिएका आदेश र सरोकारवालाको चासोलाई सम्बोधन गर्न भन्दै तत्कालिन ऐन संशोधन गर्न २०७९ फागुनमै दर्ता भएको संशोधन विधेयक प्रतिनिधिसभा अर्न्तगतको कानुन न्याय तथा मानवअधिकार समितिमा विचाराधिन अवस्थामा रहेको थियो। अहिले दलहरू बीचमा सहमति भैसकेको विधेयक सहज रुपमा अघि बढेको खण्डमा संक्रमणकालिन न्याय अब राजनीतिक होइन कानुनी विषय बनेको छ। बेपत्ता पारिएका व्यक्तिको छानविन गर्ने र सत्य निरुपण तथा मेलमिलापबाट शान्ति प्रक्रियालाई सम्बोधन गर्ने दायित्व अब सरकारको भएको छ। यसअघिका कुनै पनि सरकारले यस विषयमा चासो लिएनन्। माओवादीका अध्यक्ष नै प्रधानमन्त्री भएपनि उनले समेत यो विषयमा चासो देखाएका थिएनन्। तर संसदका दुई ठुला दल कांग्रेस र एमाले मिलेर ७ बुँदे सहमति गर्दै सरकार निर्माण गरेपछि कांग्रेस र एमालेकै चासोको विषयलाई प्रधानमन्त्री केपी ओलीले गम्भीर रुपमा लिँदै यो कार्यलाई अन्तिम रुपमा पुऱ्याउने भन्दै तीन दलबीचमा सहमति जुटाउन कार्यदल बनाएको र सो कार्यदलले सहमति जुटाएर शिर्ष नेतालाई बुझाएको हुनाले सो प्रक्रिया संसटमा प्रवेश गरेको थियो। प्रतिनिधिसभाले समेत सो विधेयक पारित गरिसकेको हुनाले संसदको यसै अधिवेशनबाट यो प्रक्रिया टुँगोमा पुग्ने विश्वास गर्न सकिन्छ।

सत्य निरुपण तथा मेलमिलाप आयोगमा झण्डै ६४ हजार उजुरी र वेपत्ता पारिएका व्यक्तिको छानविन आयोगमा ३ हजार उजुरी परेका छन्। उजुरीकर्ताहरूले न्याय पाउनैपर्दछ। अब कानुन नै संशोधन हुने र कानुनले निर्दिष्ट गरेका विषयलाई प्रयोगमा ल्याएर उजुरीकर्ताले न्याय पाउने गरी र पिडकले कानुन बमोजिम सजाए पाउने तर्फ दल र सरकार लाग्नैपर्दछ। संसदबाट पारित हुने विधेयक कानुनमा रुपान्तरण हुने र त्यसको इमान्दारिताका साथ कार्यान्वयन हुनेमा भने अहिले नै विश्वास गर्न सकिने आधार देखिँदैन। त्यसका लागि सत्य निरुपण तथा मेलमिलाप आयोग र वेपत्ता छानविन आयोगमा योग्य, सक्षम व्यक्तिको नियुक्ति अनिवार्य सर्त हो। विगतमा जस्तो राजनीतिक दलप्रति आस्था राख्ने र भागवण्डाका आधारमा नियुक्ति गरिए त्यसले काम गर्न सक्ने अवस्था देखिँदैन। आयोगहरूमा जनशक्ति अभाव हुन नदिने र साधन स्रोतको प्रर्याप्त उपलब्ध गराएको खण्डमा ती आयोगहरूले संक्रमणकालिन न्यायको सम्वेदनशिलतालाई सम्बोधन गर्न सक्छ भने हामीले ठानेका छौं।

खाँचो 'नेपाल फर्स्ट' परराष्ट्र नीतिको

विष्णु रिजाल

उदारवादको विश्वव्यापी प्रभाव उच्चतम तहमा पुगेपछि बिस्तारै शक्ति राष्ट्रहरू त्यसबाट पछाडि फर्किने क्रम जारी छ । २०१६ मा रिपब्लिकन पार्टीबाट अमेरिकी राष्ट्रपति निर्वाचित भएपछि 'अमेरिका पहिलो' (अमेरिका फर्स्ट) को विदेश तथा व्यापार नीति अघि सारेका डोनाल्ड ट्रम्पका कट्टर आलोचक डेमोक्रेटिक पार्टीका जो बाइडेनले २०२४ मा चिनियाँ उत्पादनमाथि शतप्रतिशतसम्म कर बढाएर अमेरिकी नागरिकको चुनावी मनोविज्ञान डेमोक्रेटिक पार्टीको पक्षमा पार्न खोजिरहेका छन् ।

अमेरिकी बजारमा चिनियाँ विद्युतीय गाडीमाथि शतर्प्रतिशत, सेमिकन्डक्टरमाथि ५० प्रतिशत र ब्याट्रीमाथि २५ प्रतिशत कर थोपरिएको छ । पहिलो राष्ट्रपतीय भाषणमै 'अमेरिका फर्स्ट' नीति लिने घोषणा गरेका ट्रम्पले आफ्नो चारवर्षे कार्यकालमा अमेरिकालाई जलवायुसम्बन्धी पेरिस सम्झौताबाट फिर्ता, १२ राष्ट्र सम्मिलित ट्रान्स–प्यासिफिक साझेदारीबाट फिर्ता, मुस्लिम बहुल छ राष्ट्रका नागरिकमाथि अमेरिका भ्रमणमा प्रतिबन्ध, क्युवासँगको सम्बन्ध सहजीकरणमा बन्देज, विवादास्पद जेरूसेलमलाई इजरायली राजधानीको मान्यता, सीमामा पर्खाल लगाउने महत्त्वाकांक्षी घोषणा, राष्ट्रसंघीय मानवअधिकार आयोगबाट फिर्ता, स्टिल–अल्मुनियममाथि अधिक कर जस्ता काम गरेर 'अमेरिकालाई पहिलो बनाउने' नीति कार्यान्वयन गरेका थिए । ट्रम्पले अमेरिकाको छवि खत्तम बनाए भन्दै 'फेरि अमेरिका' (अमेरिका अगेन) नाराका साथ चार वर्ष ह्वाइट हाउसमा बिताउने क्रमको अन्त्यसम्म आइपुग्दा बाइडेनका नीतिहरूमा पनि खासै भिन्नता पाइँदैन । ट्रम्पले अमेरिकी प्रभुत्व विस्तारका लागि अघि सारेको इन्डो–प्यासिफिक रणनीतिलाई बाइडेनले पनि प्राथमिकताका साथ अघि बढाइरहेका छन् र आगामी राष्ट्रपतिका रूपमा डोनाल्ड ट्रम्प वा कमला ह्यारिस– जो आए पनि त्यस नीतिले निरन्तरता नपाउने कुरै छैन ।

अमेरिकाले ठीक गऱ्यो वा बेठीक, विश्लेषण गर्ने आ–आफ्नो कोण होला । तर, विश्वका हरेक राष्ट्रले आफ्नो राष्ट्रिय हितलाई केन्द्रमा राखेर परराष्ट्र नीति बनाउँछन् भन्नेमा दुई मत छैन । चीनदेखि रूससम्म, भारतदेखि ब्राजिलसम्म अमेरिकापछि शक्ति राष्ट्रका रूपमा उदाउँदै गरेका मुलुकहरूको नीति पनि यसभन्दा खासै भिन्न छैन । राष्ट्रिय हितलाई हृदयमा राखेर परराष्ट्र सम्बन्ध सञ्चालन गर्ने कुरालाई पछिल्ला दिनमा व्यापारले थिच्दै लगेको छ । चीनको बढ्दो प्रभावलाई कम गर्नका लागि र कुनै दिन विश्वको बजार चिनियाँ उत्पादनले मात्रै भरिनेछ भन्ने चिन्तालाई कम गर्नका लागि अमेरिकालगायतका मुलुकहरू विशेष सचेत देखिएका छन् र त्यहीअनुसार अहिलेदेखि नै आफ्नो व्यापार तथा विदेश नीति परिमार्जन गरिरहेका छन् । चीनको छिमेकी भारतले कतिपय कुरामा चीनमा निर्भर हुँदाहुँदै पनि कैयौं चिनियाँ उत्पादन र कम्पनीहरूलाई आफ्नो देशभित्र प्रतिबन्ध लगाएको छ । यसो गर्नुका पछाडि चिनियाँ उत्पादनसँग प्रतिस्पर्धा गर्नबाट आफ्ना उत्पादनहरूलाई अप्ठेरो नपरोस् र दीर्घकालमा आफ्नो राष्ट्रिय हितमा प्रतिकूल असर नपरोस् भन्ने विश्लेषण नै प्रमुख कारण रहेको छ ।

भारतमा हालै नरेन्द्र मोदी तेस्रो पटक बहुमत गुमाएर सत्तामा फर्केपछि विदेशमन्त्रीमा दोस्रो कार्यकालका लागि निरन्तरता पाएका सुब्रमण्यम जयशंकरले पदभार ग्रहण गर्दा व्यक्त गरेको पहिलो प्रतिक्रिया छ, 'पक्कै पनि अगाडि हेर्दै, मलाई लाग्छ– प्रधानमन्त्रीले हामीलाई दिनुभएका दुई स्वयम्सिद्ध कुराहरू– भारत प्रथम र बसुधैव कुटुम्बकम्– भारतीय विदेश नीतिका मार्गदर्शक हुनेछन् ।' अर्थात्, भारतले आफूलाई पहिलो नम्बरमा राखेर विश्वमा सबैसँग हातेमालो गर्ने नीतिलाई आफ्नो विदेश नीतिको कार्यकारी अंग बनाएको छ । शक्ति राष्ट्रको चाहना राख्ने र विश्वको पहिलो जनसंख्या भएका कारण त्यसबाट जनसांख्यिक लाभ हासिल भएका कारण पाँचौं ठूलो अर्थतन्त्रमा आइपुगेको भारतका लागि आफ्नो भूमिका बढाउने अपेक्षा अनौठो होइन । अनौठो त त्यो हो, विश्वका शक्तिशाली र शक्तिशाली हुन खोजिरहेका मुलुकहरूले आफ्नो भूमिका बदलिरहँदा नेपालचाहिँ पुरानै धङधडी र मनोविज्ञानभन्दा माथि उठ्न सकेको छैन ।

नेपाल भूराजनीतिक रूपमा महत्त्वपूर्ण बिन्दुमा अवस्थित छ । पुर्खाले बचाएको स्वतन्त्रताको गर्व हाम्रा नागरिक श्रम बेच्न विदेशका गल्लीमा भौतारिँदा बढ्दैन । अहिले पनि विदेशी फौजमा भाडाका सिपाही बनाउने देशका रूपमा हाम्रो नाम अंकित छ । हामीले हाम्रा कैयौं नीतिहरूलाई अब खुला हृदयका साथ पुनरावलोकन गर्न ढिला भइसकेको छ । त्यसका लागि हामीले 'नेपाल पहिले' (नेपाल फर्स्ट) को नीति अवलम्बन गर्नुपर्छ । नेपालले अवलम्बन गरिरहेको 'छैन कसैसँग शत्रुता, सबैसँग मित्रता' को जगमा उभिएर 'नेपाल फर्स्ट' नीति निर्माण र अवलम्बन गर्न सक्दा अर्थतन्त्रलाई मजबुत बनाउन र नागरिकका अपेक्षा पूरा गर्न सकिन्छ । मुलुक गरिब, पछौटे, अविकसित, अस्थिर र परनिर्भर कायम रहँदासम्म इतिहासको गौरव–गाथाले मात्र त्यसको अन्तर्राष्ट्रिय छवि थेग्दैन । केपी शर्मा ओलीको नेतृत्वमा नयाँ सरकार बनेपछि पदभार ग्रहण गर्दा परराष्ट्रमन्त्री डा. आरजु राणाले 'नेपाल फर्स्ट' शब्दको उच्चारण गर्नुभएको छ । अब त्यसलाई कार्यरूप दिन सक्दा हामीले हाम्रा नीतिमा एउटा आयाम परिवर्तन (प्याराडाइम सिफ्ट) गर्न सक्छौं । वर्तमान सरकारसँग उपलब्ध त्यस सुविधालाई उपयोग गर्न सक्नुपर्छ ।

दिल्ली पुग्दा 'इन्डिया फर्स्ट', बेइजिङ पुग्दा 'चाइना फर्स्ट' र वासिङ्टन पुग्दा 'अमेरिका फर्स्ट' को मनोविज्ञान बोकेर कसैलाई पनि रिझाउन सकिन्न । जसलाई भेट्ने हो, उसैको हितमा कुरा गरेर खुसी बनाउँछु भन्ने मानसिकताले देशलाई दीर्घकालमा घाटा हुन्छ । हामीले खुसुक्क कुरा गरेका छौं भन्ने ठाने पनि ती मुलुकहरूसँग राम्रो संस्थागत स्मरण छ भन्ने कुरा ख्यालै गरिरहेको पाइँदैन । भूमिगतकालमा गोप्य रूपमा, अति विश्वसनीय ठानिएका पात्रमार्फत कहाँ–कहाँ के कसरी पत्राचार भएका रहेछन् भन्ने कुरा त बिस्तारै खुलिरहेका छन् भने ठूला स्वार्थ भएका शक्ति राष्ट्रहरूका बीचमा कुनै सूचनाको आदान–प्रदान हुँदैन भन्ने ठान्नुलाई भूल मात्र हुन्छ । प्राध्यापक एसडी मुनीलाई भेटेर भारतीय संस्थापन पक्षसमक्ष हारगुहारका लागि अनुरोध गर्दा, 'भारतको चाहनामा ठेस पुऱ्याउँदैनौं' भनेर लिखित प्रतिबद्धता हस्तान्तरण गर्दा र त्यही आधारमा भारतीय खुफिया एजेन्सीमार्फत सहुलियत प्राप्त गर्दा पुष्पकमल दाहाल–बाबुराम भट्टराईलाई कुनै दिन यिनै मुनीले आन्द्राभुँडी नै सार्वजनिक गरिदेलान् भन्ने सायदै लागेको थियो होला । अघिल्लो पुस्तक 'नेपाल इन ट्रान्जिसन' मार्फत मूल कुरा बाहिर ल्याएका प्राध्यापक मुनीले पछिल्लो पुस्तक 'ड्याब्लिङ इन डिप्लोमेसी' मा त्यसका थप बान्कीहरू सविस्तार खोलेका छन् । प्रधानमन्त्रीका रूपमा भारत भ्रमण गर्दा पुष्पकमल दाहाल उनीहरूसमक्ष निरीह सावित हुनु र उनीहरू रिसाउँछन् कि भनेर नेपालका मुद्दाहरू उठाउन नसक्नुका पछाडि यस्तै कुराहरूले त काम गरेको होला भन्ने अनुमान गर्न सकिन्छ ।

हामीले हरेक राष्ट्रसँग कुरा गर्दा दिल–दिमागमा 'नेपाल फर्स्ट' राखेर त्यहीअनुसार अडान लिन सक्नुपर्छ । राज्यको हृदय हुँदैन, स्वार्थ मात्र हुन्छ । आफ्नो राष्ट्रिय हित मिलाउन सक्दा परस्पर प्रतिस्पर्धी शक्तिसँग पनि सहकार्य गर्न सकिन्छ भन्ने उदाहरण बंगलादेश छ । भारत र अमेरिकासँग बंगलादेशको राम्रो सम्बन्ध छ भने चीनबाट पनि लाभ लिइरहेको छ । नेपालसँग धेरै छनोट नै छैन, हाम्रा जम्मा दुईवटा छिमेकी छन् । अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्धमा व्यवस्थापनका दृष्टिले कम छिमेकी हुनुलाई सुविधा मानिन्छ । हामीले भारत र चीनलाई व्यवस्थापन गर्दा पुग्छ, धेरै टाढाको प्रतिस्पर्धामा पुग्नै पर्दैन ।

नेपालले कार्ड खेल्ने जमानाको उहिल्यै अन्त्य भइसकेको छ । भारतसँग व्यवहार गर्दा चिनियाँ कार्ड र चीनसँग व्यवहार गर्दा भारतीय कार्ड धेरै पुरानो विषय हो । कुनै बेला थियो, शक्ति राष्ट्रहरूसँग व्यवहार गर्दा यस्ता कुराले पनि कहींकतै अर्थ राख्थ्यो । तर, आज परिस्थितिमा बदलाव आइसकेको छ । आविष्कार र अन्वेषणले कतिपय पुराना तौरतरिकाहरूलाई असान्दर्भिक सावित गरिदिएको छ । नेपालले विगतमा अवलम्बन गरेको जसरी पनि बाँच्ने रणनीति (सर्भाइभल स्ट्राटेजी) मै रूमल्लिरहने मानसिकताबाट मुक्त नहुने हो भने हामीले विकासमा फड्को मार्न सक्दैनौं ।

कुनै पनि राष्ट्रका लागि आफ्नो स्वार्थ पहिला हुन्छ र हुनुपर्छ । त्यसका लागि विदेश नीति तय गर्दा आफ्ना जनताको मनोविज्ञान कस्तो छ भन्ने कुरा ख्याल गर्नुपर्छ । किनकि, यसै पनि परराष्ट्र नीतिलाई घरेलु नीतिको विस्तार मानिन्छ । झन् लोकतान्त्रिक प्रणालीमा त आम मानिसहरूले के सोच्छन् भन्ने कुराभन्दा पर परराष्ट्र नीति जानै सक्दैन । पाकिस्तान वा बंगलादेशले हतार–हतार इजरायलका विपक्षमा अन्तर्राष्ट्रिय अदालतमा दक्षिण अफ्रिकालाई साथ दिनुका पछाडि घरेलु मनोविज्ञान प्रमुख कारण छ । अनि भारत र पाकिस्तानबीचमा ७५ वर्षदेखि जारी विवादमा जुनसुकै पार्टी र सरकारको एउटै स्वर र एकअर्काविरूद्ध गालीगलौज गर्नमा प्रतिस्पर्धा हुनुका पछाडि पनि यही मनोविज्ञानले काम गरेको छ ।

हामीले हाम्रो परराष्ट्र नीति तय गर्दा राष्ट्रिय मनोविज्ञानलाई ख्याल गर्नुपर्छ र छिमेकीहरूसँग थुप्रिएर रहेका विषयहरू छिमल्नै पर्छ । कालापानी, लिपुलेक, लिम्पियाधुराको विषय जति लम्ब्याएर राख्छौं, त्यति नै झाँगिँदै जान्छ र समाधान हुनुको साटो बिग्रिँदै जान्छ । वार्ताको टेबुलमा कुरै नउठाएर, तथ्यहरूमा उभिएर बहसै नगरेर र जे यथार्थ हो, त्यसलाई स्वीकार नगरेर यो समस्या कुनै जादुका रूपमा कहिल्यै समाधान हुन सक्दैन । परराष्ट्रमन्त्री, परराष्ट्र सचिव र सहसचिवका तहमा औपचारिक संयन्त्रहरू छन्, प्रधानमन्त्रीका तहमा भेटवार्ता हुन्छन् । हामीले यी विषयहरू उठाउनुपर्छ र साझा समाधान पहिल्याउनुपर्छ । अनि मात्र हामीले हाम्रो सम्बन्धलाई समस्यारहित बनाउन सक्छौं । अन्यथा, फोहोर कार्पेटमुनि लुकाएर सफा गरेको आत्मरतिमा रमाएर जस्तै शब्द र भाषणबाट दुईपक्षीय सम्बन्धलाई सबल बनाउन सकिँदैन ।

हुन त नेपालमा नयाँ सरकार बन्नु कुनै नयाँ कुरा भइरहेको छैन । तर, भर्खरै भरपर्दो नयाँ सरकार बनेको छ । सामान्यतः लोकतन्त्रमा खासै देखा नपर्ने दृश्य देखा परेको छ– दुई प्रमुख प्रतिस्पर्धी दलको संयुक्त सरकार । यसबाट सुरूदेखि राजनीतिक स्थिरताको सकारात्मक मनोविज्ञान निर्माण भएको छ । दुई ठूला दल मिल्नुको प्रभाव आर्थिक क्षेत्रमा झैं परारष्ट्र मामिलामा पनि देखिनुपर्छ । किनभने, अब बीचमा खेल्ने शक्तिका लागि ठाउँ छैन । संवैधानिक र कानुनी रूपमा राष्ट्रिय सहमतिको सरकार भन्न नसकिए पनि राजनीतिक रूपमा दुई तिहाइको वर्तमान सरकारले दुई प्रमुख विचारधाराको प्रतिनिधित्व गरेर राष्ट्रिय सहमतिको स्वरूप ग्रहण गरेको छ । यस्तो बेलामा मुलुकलाई दीर्घकालीन रूपमा प्रभाव पार्ने र भोलि जसको सरकार आए पनि परिवर्तन नहुने गरी परराष्ट्र नीति बनाउन सकिन्छ र बनाउनुपर्छ । हामीले विगतमा गरेका अभ्यासहरूमा कहाँ–कहाँ त्रुटि रहे र अब कसरी अघि बढ्नुपर्छ भनेर सबैलाई समेटेर खुला दिमागले छलफल गर्ने उपयुक्त बेला यही हो । मुख्य दलको बलियो सरकारले परराष्ट्र नीतिलाई सामयिक रूपमा अद्यावधिक गरी बलियो परराष्ट्र नीति निर्माण गर्ने अपेक्षालाई अन्यथा मान्न मिल्दैन ।

आजको सन्दर्भमा नेपालले परराष्ट्र मामिलामा धेरै दायाँ–बायाँ गर्ने छुट छैन । लामो समय पार्टीमा विदेश विभाग सम्हालेको, संक्रमणकालीन अवस्थामा मुलुकको परराष्ट्रमन्त्री भएर सफलतापूर्वक काम गरेको र चौथो पटक प्रधानमन्त्री भएकाले केपी शर्मा ओलीको अनुभव, अठोट र अडान परराष्ट्र मामिला सञ्चालनमा प्रतिबिम्बित हुने अपेक्षा छ । नेपाल न कसैको विरोधी हो, न कसैको 'क्लाइन्ट–स्टेट' नै । सार्वभौम मुलुकका रूपमा नेपालले आफ्नो राष्ट्रिय स्वार्थहरूलाई दृढताका साथ अघि सार्दा को रिसाउँछ भन्ने प्रश्नै आउँदैन । आफ्नै अघिल्ला कार्यकालहरूमा अघि बढाएका कामहरूलाई मात्रै किनारा लगाउन सक्नुभयो भने प्रधानमन्त्री ओलीले नेपालको परराष्ट्र सम्बन्धमा पुऱ्याएका योगदानहरू 'ओली डक्ट्रिन' का रूपमा स्थापित हुनेछन् ।

यस कार्यकाललाई नेपाली जनतालाई देखाएको रेलको सपना साकार पार्न सी चिनफिङ र नरेन्द्र मोदीसँग 'ब्रेक थ्रू' गर्ने उपयुक्त अवसरका रूपमा उपयोग गर्नुका साथै भारतसँगको सीमालगायतका विषयहरू समाधान गर्ने र चीनसँगको बीआरआईलाई अन्तिम रूप दिएर उल्लेख्य योजना कार्यान्वयन गर्न सक्दा त्यसबाट हुने नेपालको राष्ट्रिय हितको प्रवर्द्धन तुलना अरूसँग हुन सक्दैन । बीपी कोइरालापछि दोस्रो पटक दुई तिहाइको विश्वाससहित बलियो सरकारको नेतृत्व गर्न पाउनुभएका प्रधानमन्त्री ओलीबाट राष्ट्रले चिरकालसम्म सम्झिरहनका लागि यस कार्यकालमा यही अपेक्षा गरेको छ । *(कान्तिपुर)*

भूराजनीति र सत्तास्वार्थको चपेटामा बंगलादेश

अमरेशकमार सिंह

डा. पूर्ण सिलवाल

बंगलादेशकी प्रधानमन्त्री शेख हसिना आफ्नो १५ वर्षे लामो शासनपछि जनआन्दोलनको दबाबमा राजीनामा दिएर देश छोड्न बाध्य भइन् । सेनाले आन्दोलनकारीमाथि गोली नचलाउने निधो गरेको केही घन्टामै परिस्थितिले कोल्टे फेऱ्यो । उनी दक्षिण एसियामा भारतको सबैभन्दा भरपर्दो मित्र थिइन् । दिल्लीमा आयोजित जी–२० शिखर सम्मेलनमा भारतले दक्षिण एसियाबाट प्रधानमन्त्री शेख हसिनालाई मात्र निमन्त्रण गरेर विशेष सम्मान दिएको थियो । विगत तीन वर्षमा अफगानिस्तान र श्रीलंकाका राष्ट्रपति र पछिल्लो चरणमा बंगलादेशकी प्रधानमन्त्री हसिना देश छाड्न बाध्य भएपछि भारतको 'छिमेक पहिलो नीति'माथि ठूलो धक्का लागेको छ । भुटानबाहेक दक्षिण एसियाका सबै देश अस्थिर छन् । यसमा शासक स्वयं, क्षेत्रीय शक्ति भारत र अन्य बाह्य शक्तिको भूमिका कति जिम्मेवार छ, अब गम्भीर विश्लेषण गर्ने वेला आएको छ ।

अफगानिस्तान, श्रीलंका र बंगलादेशभन्दा अघि नेपालका राजा पनि जनआन्दोलनको दबाबमा सत्ता छाड्न बाध्य भएका थिए । पाकिस्तानमा निर्वाचित प्रधानमन्त्री इमरान खानले आफूलाई सत्ताच्युत गर्नमा अमेरिकी षड्यन्त्रको आरोप लगाएका थिए । मालदिभ्समा 'इन्डिया आउट' अभियानलाई मुख्य नारा बनाएर मोहम्मद मोइजु राष्ट्रपतिमा निर्वाचित भए ।

हसिना बंगलादेशलाई राजनीतिक स्थिरता दिएर बंगलादेशलाई एउटा गरिब देशबाट मध्यम आय भएको मुलुक बनाउन सफल भइन् । उनले हिन्दू र अल्पसंख्यक जनताको संरक्षणमा पनि ध्यान दिएकी थिइन् । त्यसका बाबजुद उनको शासनको दुःखद अन्त्य भयो । सरकारी सेवामा स्वतन्त्रता आन्दोलन योद्धाका सन्तानलाई ३० प्रतिशत आरक्षण दिएको विरोधमा सुरु भएको विद्यार्थी आन्दोलन सरकारविरोधी जनआन्दोलनमा परिणत भएपछि हसिना देश छाड्न बाध्य भएकी हुन् । श्रीलंकामा जस्तै लाखौँ आन्दोलनकारी उनको दरबार घेर्न आउने सूचना पाएपछि परिस्थितिले अचानक गम्भीर मोड लियो । आन्दोलनमा मुस्लिम अतिवादीको घुसपैठ भएको र अन्तिममा त्यो शक्ति निर्णायक बनेको आशंका पनि गरिएको छ ।

पछिल्लो आमनिर्वाचन र बाह्य स्वार्थ : २०८० माघमा भएको आमनिर्वाचनमा प्रमुख विपक्षी बंगलादेश नेसनलिस्ट पार्टी (बिएनपी) लगायतले गरेको बहिष्कारका बाबजुद हडताल र हिंसाबीच मतदान गराइएको थियो । विपक्षी दलहरूको तटस्थ अन्तरिम सरकार गठन गरी त्यसले निर्वाचन गराउनुपर्ने माग थियो । त्यसलाई हसिनाले बेवास्ता गरिन् । अमेरिका र युरोपियन युनियनले पनि विपक्षी दलले बहिष्कार गरेको निर्वाचन स्वतन्त्र, पारदर्शी र विश्वसनीय नहुने भन्दै निर्वाचनको वैधतामाथि प्रश्न उठाए । तर, भारतको साथ र सहयोगमा जातीय पार्टी र केही स्वतन्त्र उम्मेदवारलाई भाग लिन लगाई निर्वाचनलाई वैधता दिइयो ।

प्रमुख निर्वाचन आयुक्त स्वयंले सुरुमा २८ प्रतिशत मतदाताले मात्र मतदानमा भाग लिएको टिप्पणी गरे पनि पछि उनैले त्यसलाई ४० प्रतिशत भनेर सच्याए । एकपक्षीय निर्वाचनमा हसिनाको अबामी लिगले २९८ मध्ये २३६ सिटमा विजय हासिल गऱ्यो । भारतले निर्वाचन परिणामलाई स्वागत गर्दै हसिनालाई बधाई दियो । भारतको प्रमुख स्वार्थ ढाकामा जसरी पनि भारतमैत्री सरकार बनाउनु थियो । बंगलादेशका मन्त्री ओबैदुल कादरले 'भारतले निर्वाचन प्रक्रियालाई साथ दिएपछि निर्वाचन सम्भव भएको' स्विकारेका थिए । यसरी बाँकी आन्तरिक राजनीतिक शक्तिहरूले अवैध मानेको निर्वाचनबाट हसिना भारी बहुमतले विजयी भई पाँचौँपटक प्रधानमन्त्री बनिन् ।

बंगलादेशमा भारतको भूराजनीतिक र रणनीतिक स्वार्थ गहिरोसँग जोडिएको छ । चिकेन नेक, पूर्वोत्तर राज्यसँगको कनेक्टिभिटी, व्यापार, चीनको उपस्थिति न्यूनीकरण, रोहिंग्या शरणार्थीको व्यवस्थापन, हिन्दू तथा अल्पसंख्यकको सुरक्षा, मुस्लिम उग्रवादीमाथिको नियन्त्रण, बे अफ बंगालको रणनीतिक महत्व आदिले गर्दा भारतको स्वार्थ बंगलादेशसँग जोडिएको छ । बंगलादेशमा चीनको पनि प्रभावकारी उपस्थिति छ । चीनकै कारण अमेरिकाको रणनीतिक स्वार्थ घनीभूत छ । हसिनाले भारत र चीनलाई रणनीतिक सन्तुलनमा राखेकी थिइन् । उनको सत्ता बहिर्गमनपछि भारतले दक्षिण एसियाको एउटा महत्वपूर्ण रणनीतिक साझेदार गुमाएको छ । शेख हसिनाको सरकारलाई अधिनायकवादी र माफियाको आरोप लाग्ने गरेको थियो । माफिया र केही ठूला कर्पोरेट हाउसलाई पोसेको आरोप बंगलादेशमा मात्र होइन, भारत र नेपाल सरकारमाथि पनि यदाकदा लाग्ने गरेको छ । यो शुभ संकेत होइन । प्रजातान्त्रिक मुलुक भारतले करिब १७ करोड जनसंख्या (मुस्लिम १५ करोड) भएको छिमेकी देश बंगलादेशमा प्रजातन्त्रलाई स्थायित्व दिनमा भन्दा भारतमैत्री शासकलाई साथ सहयोग दिनुको पछाडि उसको बृहत्तर रणनीतिक स्वार्थ गाँसिएको छ । घनिष्ट मित्र भएका कारण हसिनालाई देश छाड्ने र राजनीतिक शरण लिने प्रक्रियामा पनि भारतले सहयोग गरिरहेको छ । यद्यपि, बेलायतलगायत पश्चिमा शक्ति उनलाई राजनीतिक शरण दिन अघि सरेका छैनन् ।

स्थिर भारत, अस्थिर छिमेक : भारत स्वतन्त्र भएदेखि नै भुटानलाई छाडेर दक्षिण एसियाका सबै देश राजनीतिक रूपमा अस्थिर हुनु र भारतचाहिँ स्थिर र सुदृढ रहनुपछाडिका रहस्य र कारणलाई गम्भीर रूपमा खोतलेर हेर्ने वेला आएको छ । भारतको निर्वाचन र सरकार परिवर्तनको खेलमा बाह्य हस्तक्षेप प्रायः शून्य छ । त्यहाँ आवधिक निर्वाचन र संसद्मा आन्तरिक शक्ति सन्तुलनकै आधारमा सरकार परिवर्तन हुन्छ । सेनाले राजनीतिमा चासो देखाउँदैन । तर, दक्षिण एसियाका अन्य मुलुकमा हुने व्यवस्था र सरकार परिवर्तन तथा आन्तरिक मामिलामा त्यस देशको सेना र बाह्य शक्ति, विशेषगरी भारतको प्रभाव र हस्तक्षेप प्रबल छ । बंगलादेशको पछिल्लो निर्वाचनलाई विपक्षी दलले बहिष्कार गरेको अवस्थामा भारतले समर्थन नगरेको भए अवश्य पनि त्यहाँ तटस्थ अन्तरिम सरकार गठन भई स्वच्छ र सर्वस्वीकार्य निर्वाचनको वातावरण बन्न सक्थ्यो । यद्यपि, त्यसरी आउने सरकार भारतमैत्री हुने सुनिश्चित भने थिएन । हसिनाको सत्तास्वार्थ र भारतको रणनीतिक स्वार्थबीच पनि गहिरो अन्तरसम्बन्ध थियो । हसिनापुत्र सजीव वाजेदले अब बंगलादेश पाकिस्तानजस्तो बन्ने भविष्यवाणी गरेका छन् । हसिना युगको अन्त्यसँगै अब बंगलादेशले पहिलाजस्तै राजनीतिक अस्थिरतामा डुबुल्की मार्छ वा निर्वाचनमार्फत स्थिरताको मार्ग पकड्छ त्यो अहिले भन्न सकिँदैन ।

सेनाको भूमिका : अब बंगलादेशमा सैनिक शासन लाद्न सम्भव देखिँदैन । आन्दोलनकारीले सैनिक शासन नमान्ने चेतावनी दिइसकेका छन् । उनीहरूले विश्व शान्ति पदक विजेता मोहम्मद युनिसलाई अन्तरिम सरकार सम्हालिदिन अनुरोध गरेका छन् । अन्तरिम सरकार गठनमा सेनाले समन्वयकर्ताको भूमिका भने खेलिरहेको छ । बंगलादेशको गृह राजनीतिमा त्यहाँको सेना प्रत्यक्ष मुछिने गरेको लामो इतिहास छ । सैनिक नेतृत्व र असन्तुष्ट सैनिक अधिकृतले पटक–पटक सैनिक कु गरेको वा कुको असफल प्रयास गरेका उदाहरण छन् । यसपटक भने सेनाको आन्दोलनकारीमाथि गोली नचलाउने निर्णय हसिनाको अचानक तख्तापलटको अन्तिम कारण बन्न पुग्यो । नेपालमा पनि १९ दिने जनआन्दोलनमा आन्दोलनकारीमाथि गोली नचलाउन भारतले नेपाली सेनाको नेतृत्वलाई चेतावनी दिएको थियो । श्रीलंकामा पनि सेनाले आन्दोलनकारीमाथि अधिकतम बल प्रयोग नगरेपछि राष्ट्रपति महिन्दा राजापाक्षे देश छाड्न बाध्य भएका थिए । अब दक्षिण एसियाको राजनीतिमा जनशक्ति नै प्रबल र निर्णायक बन्न पुगेको अवस्था छ ।

विश्व शान्ति स्थापनामा बंगलादेशी सेनाले उल्लेख्य योगदान दिँदै आएको छ । संयुक्त राष्ट्र संघ शान्ति स्थापनामा भाग लिएर फर्केपछि सैनिक अधिकृतमा प्रजातन्त्र र मानव अधिकारप्रतिको बुझाइ र व्यवहारमा ठूलो परिवर्तन आउने गरेको छ । करिब डेढ महिनाअघि मात्र (जुलाई २३) नेतृत्व सम्हालेका बंगलादेश सेनाका प्रधानसेनापति वाकर उज्जमानले बेलायतमा स्टाफ कलेज गरेको र राष्ट्र संघको शान्ति स्थापना कार्यमा विभिन्न ओहोदामा सहभागी भएको अनुभवले पनि उनी मानवअधिकार र जनमतको पक्षमा उभिनु स्वाभाविक हो । आन्दोलनकारीमाथि अधिकतम शक्ति प्रयोग गरी मृत्यु, घाइते वा बेपत्ता भएमा सैनिक अधिकारीमाथि लाग्ने मानव अधिकार उल्लंघनको आरोपलाई पछिल्ला सरकारले समेत माफी दिन नसक्ने भएकाले सेनाले गोली चलाउन इन्कार गर्नु स्वाभाविक हो ।

नेपालमा व्यवस्था परिवर्तनको बखत तेस्रो शक्तिका रूपमा भारतलाई भित्र्याएर प्रतिस्पर्धी आन्तरिक शक्ति विश्वस्त हुने गरेको र सेना राजनीतिक रूपमा निष्क्रिय बस्ने गरेको छ । ०६२/६३ को जनआन्दोलनपछि त राष्ट्र संघीय मिसन अनमिनलाई संस्थापन र विद्रोही माओवादीले छुट्टाछुट्टै पत्र लेखेरै निम्त्याए । सन् २००७ र अहिले बंगलादेशको सेनाले सहज सत्ता हस्तान्तरणमा तेस्रो शक्तिको भूमिका निर्वाह गरेको देखिन्छ । यद्यपि, केहीले यसलाई सैनिक कुका रूपमा पनि व्याख्या गरेका छन् ।

नेपाललाई पाठ : हसिनाको १५ वर्षे प्रधानमन्त्रीत्व कालमा नेपालमा भने १३ जना प्रधानमन्त्री भए । नेपालको अघिल्लो दुईखम्बे व्यवस्थाको अवधिबराबर त उनी एक्लैले एकछत्र शासन चलाइन् । नेपाल भने लामो राजनीतिक अस्थिरताको चक्रव्यूहमा फसेको हुनाले आर्थिक विकास पनि धिमा गतिमा घिस्रिरहेको अवस्था छ । यद्यपि, अझै राजनीतिक स्थिरता दलहरूको प्राथमिकताभित्र परेको देखिँदैन ।

प्रधानमन्त्री हसिनाको भारतसँग घनिष्ट सम्बन्ध भएकाले नेपालबाट ४० मेगावाट बिजुली किन्ने त्रिपक्षीय सम्झौता सम्भव भएको थियो । अब बंगलादेशमा बन्ने अन्तरिम सरकार र त्यसपछि बन्ने नयाँ सरकारको भारतसँग कस्तो सम्बन्ध हुन्छ र उनीहरूबीचको कनेक्टिभिटी आयोजना कसरी बढ्छ, त्यसले त्रिपक्षीय विद्युत् खरिद सम्झौतालाई पनि तदनुरूप प्रभाव पार्ने सम्भावना छ । अस्थिरता लम्बिँदै गएमा बंगलादेशमा उच्च शिक्षा अध्ययन गर्ने करिब चार हजार नेपाली विद्यार्थीको सुरक्षा, भविष्य र आर्थिक लगानी संकटमा पर्ने अधिक सम्भावना छ । अब नेपालले प्राविधिक उच्च शिक्षाका लागि आन्तरिक मागबमोजिम पर्याप्त कलेज देशभित्रै खोल्ने नीति लिन जरुरी छ ।

भविष्यमा हुने सरकारविरोधी आन्दोलनमा नेपाली सेनाले अधिकतम शक्ति प्रयोग गरेरै भए पनि परिस्थितिलाई नियन्त्रणमा लिने र परिवर्तन रोक्ने स्थिति देखिँदैन । विगतमा पनि सेनाले आन्दोलकारीविरुद्ध न्यूनतम शक्ति मात्र प्रयोग गरेको हुनाले जनशक्ति विजयी भएको इतिहास छ । नेपालमा पनि सरकार अधिनायकवाद, चरम सत्तास्वार्थ र अनियमिततामा लिप्त भई जनतालाई सुशासन दिन असफल भएमा अफगानिस्तान, श्रीलंका, बंगलादेश र विगतको नेपाली मोडलको आन्दोलनको सम्भावनालाई नकार्न सकिँदैन । बंगलादेशमा लागेको आरक्षणविरोधी आन्दोलनको झिल्को छिट्टै डढेलोमा परिवर्तन भयो र हसिनाको सत्तालाई खरानी बनायो । यसमा राजनीतिक दलहरू सचेत हुन र सच्चिन जरुरी छ । जस्तोसुकै कठिन र जटिल राजनीतिक परिस्थितिमा पनि नेपाली सेना राजनीतिबाट टाढै रहने र सत्ता सञ्चालनमा हात नहाल्ने भएकाले भविष्यमा नेपालको परिवर्तनमा पनि जनता नै निर्णायक शक्ति बन्नेमा ढुक्क हुन सकिन्छ । *(नयाँ पत्रिका)*

बिमा पोलिसी सरेन्डर गर्ने बिमित बढे, **घट्यो बिमाको पहुँच**

काठमाडौं । गत आर्थिक वर्ष ०८०/८१ मा एक लाख १३ हजार नौ सय ७६ जना बिमितले आफ्नो बिमा पोलिसी (बिमालेख) बन्द गरेका छन् । नेपाल बिमा प्राधिकरणको तथ्यांकअनुसार गत आवमा बिमा पोलिसी बन्द गर्ने (सरेन्डर) बिमितको संख्या १८ प्रतिशतले बढेको छ । अघिल्लो आव ०७९/८० मा ९६ हजार नौ सय ३८ वटा पोलिसी बन्द भएका थिए । त्यसअघि आव ०७७/७८ मा ६३ हजार तीन सय ३१ र आव ०७८/७९ मा ८१ हजार आठ सय ६० जनाले पोलिसी बन्द गरेका थिए ।

नेपालमा सञ्चालनमा रहेका १४ जीवन बिमा कम्पनीमा सो संख्याबराबरको पोलिसी बन्द भएको प्राधिकरणका तथ्यांकशास्त्री वसन्तप्रसाद बोहराले बताए । तीन लघु जीवन बिमा कम्पनीको तथ्यांक भने यसमा समावेश नभएको उनले बताए ।

गत आवमा रकमका आधारमा पोलिसी सरेन्डर ९ प्रतिशतले बढेको छ । अघिल्लो आव ०७९/८० मा १३ अर्ब ३४ करोड ३३ लाख रूपैयाँको पोलिसी सरेन्डर भएको थियो । गत आवमा भने १४ अर्ब ५० करोड १२ लाख रूपैयाँको पोलिसी सरेन्डर भएको छ । यसअघि आव ०७७/७८ मा नौ अर्ब ८८ करोड १४ लाख रूपैयाँ र आव ०७८/७९ मा १२ अर्ब १८ करोड आठ लाख रूपैयाँको पोलिसी सरेन्डर भएको थियो ।

बिमितले निश्चित अवधि विशेष गरी १०, १५, २०, २५ वर्षलगायतको अवधि राखेर बिमा गर्ने गर्छन् । तर, तीन वर्षको किस्ता तिरेपछि बिमितहरूले अवधि नसकिँदै पनि पोलिसी बन्द (सरेन्डर) गरेर रकम फिर्ता गर्न पाउँछन् । बिमितले तिरेको बिमाशुल्क र पोलिसी सक्रिय भएको अवधिको बोनस पैसा गणना गरेर एकमुस्ट रकम (सरेन्डर भ्यालु) फिर्ता हुन्छ । यद्यपि, त्यसमा कम्पनीले जोखिम वहन गरेबापत निश्चित शुल्क भने काट्न सक्छ । कम्पनीले सरेन्डर भ्यालुबराबरको शुल्क भुक्तानी गरे पनि पोलिसी बन्द हुनेछ । सोहीअन्तर्गत बिमितहरूले पोलिसी बन्द गरेका हुन् ।

पहिला बिमा गरेको दुई वर्षसम्म पोलिसी बन्द गर्न पाइने थिएन । अभिकर्ताले कमिसनका लागि नियोजित रूपमै पोलिसी बन्द गराउँदै बिमा गराउने गरेको पाइएपछि बिमा प्राधिकरणले चैत ०७७ मा निर्देशन जारी गर्दै यस्तो सीमालाई तीन वर्ष पुऱ्याएको थियो । तैपनि, पोलिसी सरेन्डर बढ्ने क्रम जारी नै छ । यसलाई न्यूनीकरण गर्न नियामक निकायले आवश्यक पहल गर्नुपर्ने विज्ञहरू बताउँछन् ।

विशेष गरी बैंकहरूले बैंकास्योरेन्स गर्न छाडेपछि पनि यस्तो समस्या देखिएको हिमालयन लाइफ इन्स्योरेन्सका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत (सिइओ) मनोजकुमार लाल कर्णले बताए । पहिला बैंकहरूले संस्थागत अभिकर्ताका रूपमा बिमा गराउँदै आएका थिए । तर, साउन ०७६ देखि राष्ट्र बैंकले त्यसमा रोक लगायो । त्यसपछि बैंकहरूले बिमा गराउन छाडेका छन् । त्यसभन्दा पहिला बैंकहरूले गराएको बिमा पनि अहिले सरेन्डर भइरहेको सिइओ कर्ण बताउँछन् ।

कतिपय अभिकर्ता तथा बिमितले रणनीतिक रूपमा पोलिसी सरेन्डर गरेका पनि हुन सक्ने उनले बताए । 'कतिपय अभिकर्ता तथा बिमितले रणनीतिक रूपमै पोलिसी सरेन्डर पनि गरेका छन् । त्यसको हिस्सा भने न्यून छ,' उनले बताए ।

कतिपय अभिकर्ताले कम्पनी परिवर्तन गर्दा आफ्नो नजिकका बिमितलाई पनि सँगै लिएर जाने गरेका छन् । कतिपय बिमितले कम्पनीलाई भन्दा पनि अभिकर्तालाई बढी विश्वास गर्छन् । त्यो अवस्थामा अभिकर्ताले कम्पनी परिवर्तन गर्दा बिमित पनि सँगै जाने गरेको कम्पनीहरू बताउँछन् ।

यस्तै, अभिकर्तालाई बिमा अवधिभर कमिसन नदिने नीतिका कारण पनि पोलिसी बन्द हुने गरेको कम्पनीहरू बताउँछन् । २०–२५ वर्षको अवधि राखेर बिमा गरिन्छ । तर, अभिकर्तालाई १० वर्ष मात्र कमिसन दिने नीति छ । त्यो अवस्थामा अभिकर्ताले कमिसनका लागि १० वर्षपछि पोलिसी बन्द गर्न लगाएर पुनः बिमा गराएका पनि हुन सक्छन् । यस्तो प्रवृत्ति पनि नेपाली बिमा बजारमा रहेको कम्पनीहरू बताउँछन् । यस्तो अवस्था आउन नदिन अभिकर्तालाई बिमा अवधिभर कमिसन दिने नीति ल्याउने विषयमा छलफल गर्नुपर्ने विज्ञहरू बताउँछन् ।

पछिल्लो समय देखिएको आर्थिक शिथिलताले पनि पोलिसी सरेन्डर बढेको कम्पनीहरू बताउँछन् । पछिल्लो समय देखिएको आर्थिक शिथिलताले बिमितहरूको आम्दानी खस्किएको छ । त्यसले गर्दा उनीहरूले पोलिसी नवीकरण गर्न सकेका छैनन् । उल्टै आफ्नो आर्थिक अभाव व्यवस्थापन गर्न पोलिसी बन्द गरेर पैसा फिर्ता लग्ने गरेको कम्पनीहरू बताउँछन् ।

नवीकरण नभएको पोलिसी भने निष्क्रिय (ल्याप्स) भएर बस्नेछ, जुन पोलिसीले बिमितको जोखिम वहन गर्दैन । बिमितले नवीकरण शुल्क तिरेर त्यस्तो पोलिसी सक्रिय बनाउन सक्नेछन् । साथै, बन्द गरेर रकम फिर्ता पनि लिन सक्नेछन् ।

समीक्षा वर्षमा १४ जीवन कम्पनीले एक खर्ब ५६ अर्ब ३३ करोड १४ लाख रूपैयाँको बिमाशुल्क आर्जन गरेका छन् । त्यसको ९.२७ प्रतिशतको अनुपातबराबरको रकममा पोलिसी सरेन्डर भएको देखिन्छ ।

गत आवमा बिमाको पहुँच पनि घटेको छ । अघिल्लो आव ०७९/८० सम्म ४४.३८ प्रतिशत नागरिक बिमाको पहुँचमा थिए । तर, गत असार मसान्तसम्म आउँदा त्यो ४३.२७ प्रतिशतमा सीमित भएको छ ।

अघिल्लो आवमा एक करोड ४१ लाख ३७ हजार तीन सय २१ वटा बिमा पोलिसी सक्रिय थिए । गत आवको अन्त्यसम्म आउँदा त्यो १.१८१ प्रतिशतले घटेर एक करोड ३८ लाख ८१ हजार चार सय ९२ वटामा सीमित भएको छ । नयाँ बिमितको वृद्धिदर न्यून हुने र सरेन्डर बढी हुँदा पनि बिमा पहुँच घटेको बिमा कम्पनीका अधिकारीहरू बताउँछन् । प्राधिकरणका अनुसार समीक्षा वर्षमा लघु म्यादी र म्यादी बिमा गरेका बिमित घटेका छन् ।

बागमतीको **बजेट खर्च सुधारोन्मुख,** प्रगति सात वर्षकै उच्च

मकवानपुर । प्रदेश स्थापना भएको सात वर्षमा बागमतीको बजेट खर्च आव ०८०/८१ मा सुधारोन्मुख देखिएको छ । प्रदेश सरकार गठन भएदेखि नै बागमती सरकार बजेट कार्यान्वयनमा सुस्त देखिएको थियो । विगतका आर्थिक वर्षहरूमा मुस्किलले ६५ प्रतिशतसम्म वित्तीय प्रगति हासिल गर्ने गरेको बागमतीमा गत आवमा हालसम्मकै बढी ७० प्रतिशत बजेट खर्च भएको छ । गत आवमा प्रदेश सरकारले कुल बजेट खर्च ७२ दशमलव ८३ प्रतिशत गरेको छ ।

प्रदेश सरकारले आव ०८०/८१ का लागि ६२ अर्ब ७० करोड ९० लाख विनियोजन गरेकोमा पुँजीगततर्फ ७९.४७ प्रतिशत, चालूतर्फ ६५.१४ प्रतिशत खर्च गरेको प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय हेटौँडाले जनाएको छ । प्रदेशका १३ मन्त्रालय र मातहतका निकायहरूले विनियोजन गरेको कुल बजेटमध्ये ४५ अर्ब ६७ करोड खर्च गरेका छन् । यो अघिल्लो आव ०७९/८० को तुलनामा ६.२३ प्रतिशत बढी हो । सो आवमा कुल विनियोजित बजेटको ६६.०६ प्रतिशत बजेट खर्च गरेको थियो । सबैभन्दा बढी अंकको बजेट ल्याएको आर्थिक वर्ष ०७०/८० मा प्रदेश सरकारको खर्च ६६.०६ प्रतिशत मात्रै थियो । सो आवमा ७० अर्ब ९३ करोड ९२ लाख बजेट सार्वजनिक गरेको बागमतीमा ४६ अर्ब ८६ करोड २० लाख मात्र खर्च गरेको थियो ।

आर्थिक वर्ष ०७८/७९ मा कुल बजेटको ६५.८३ प्रतिशत खर्च हुँदा ३४.१७ प्रतिशत बजेट फ्रिज भएको थियो । सो आवमा ५७ अर्ब ७२ करोडको बजेट ल्याइएकोमा ३७ अर्ब ९९ करोड ४९ लाख (६५.८३ प्रतिशत) खर्च भएको थियो । आर्थिक वर्ष ०७७/७८ मा ६९ प्रतिशत खर्च गरेको थियो भने ३१ प्रतिशत बजेट फ्रिज भएको थियो । उक्त आवमा प्रदेशले ५१ अर्ब ४२ करोड ७४ लाखको बजेट सार्वजनिक गरेकोमा ३५ अर्ब ५९ करोड ४८ लाख खर्च गरेको थियो ।

आर्थिक ०७६/७७ मा कुल बजेटको जम्मा ५८.७१ प्रतिशत खर्च गरेको थियो । ४७ अर्ब ६० करोड ७८ लाख विनियोजित गरेको सो वर्ष २७ अर्ब ९५ करोड आठ लाख खर्च गरेको थियो । प्रदेश गठन भएको पहिलो वर्ष ०७५/७६ मा ल्याएको बजेटको जम्मा ६० प्रतिशत मात्र खर्च भएको थियो ।

प्रदेश लेखा नियन्त्रक हरिप्रसाद उपाध्यायले विगत पाँच वर्षको तथ्यांक हेर्दा प्रदेश सरकारको बजेट खर्च सुधारोन्मुख देखिएको बताए । राजनीतिक, प्रशासनिक तथा योजना छनोट र कार्यान्वयनको नीतिले बजेट खर्च बढेको उनको भनाइ छ । 'प्रदेश सरकारले योजना कार्यान्वयनमा पाँचवर्षे नीति लिएसँगै योजना छनोट र बजेट विनियोजनसँगै कार्यान्वयन प्रणालीमा पनि केही सुधार आएको छ । निरन्तर एउटै सरकार र उसको योजना निर्माणका कारण पनि बजेट खर्चमा सहजता भएको हो,' उनले भने । सरकारले साना र टुक्रे योजना धेरै बनाउँदा पनि विगतमा बजेट कार्यान्वयनमा समस्या भएको उनले बताए ।

खेलकुद

चर्च ब्वाइजलाई हराउँदै पारो एफसी **एएफसी च्यालेन्ज लिगको** समूह चरणमा

भुटानको पारो एफसीले नेपाली लिग च्याम्पियन चर्च ब्वाइजलाई मंगलबार २–१ ले पराजित गर्दै एएफसी च्यालेन्ज कपको समूह चरणमा प्रवेश गरेको छ । दशरथ रंगशालामा प्राप्त पुनरागमन जितपछि पारो सिधै मूल प्रतियोगितामा प्रवेश गर्न सफल भएको हो ।

प्रारम्भिक चरणको प्ले अफमा पारोका लागि घानाका विलियम ओपोकुले ६६ औं मिनेटमा गरेको गोल निर्णायक रह्यो । पेनाल्टी एरियाको ठीक बाहिर अनमार्क रहेका ओपाकुले गरेको प्रहार चर्च ब्वाइजका लागि गोलरक्षक दीप कार्कीलाई कुनै मौका नदिएर गोलमा परिणत भएको थियो ।

खेलको ३८ औं मिनेटमा चर्च ब्वाइजले अग्रता लिएको थियो र यसका लागि लाकेन लिम्बूले गोल गरे । मोसेस गाबाले हेडबाट दिएको पासमा लाकेनले नजिकको दूरीबाट गोल गरे । तर यो अग्रता लामो समय टिकेन । पारोका लागि किंगा वाङ्चुकले बराबरी गोल फर्काए ।

उनले ४० औं मिनेटमा चर्च ब्वाइजका गोलरक्षक दीप अगाडि बढेको अवस्थामा गोल गरे । पूरा खेल भने दशरथ रंगशालाको हिलाम्ये मैदानका कारण प्रभावित रह्यो । खेल अगाडिको वर्षाका कारण सुरूमै पानी जमेकोले मैदान खराब भएको थियो ।

पारो अहिले चलिरहेको भुटानी प्रिमियर लिगको शीर्ष स्थानमा छ । सिनियर स्तरमा कुनै पनि भुटानी टोलीले नेपाली टिमलाई हराएको यो नै पहिलो पटक हो । पारोले सुरूआती ११ मा नौजना विदेशी खेलाडी उतारेको थियो । चर्च ब्वाइजको सुरूआती ११ मा आठ नेपालका लागि खेलिसकेका खेलाडी थिए ।

एम्बाप्पेको डेब्यु गोलमा **रियल मड्रिडले जित्यो सुपर कप** उपाधि

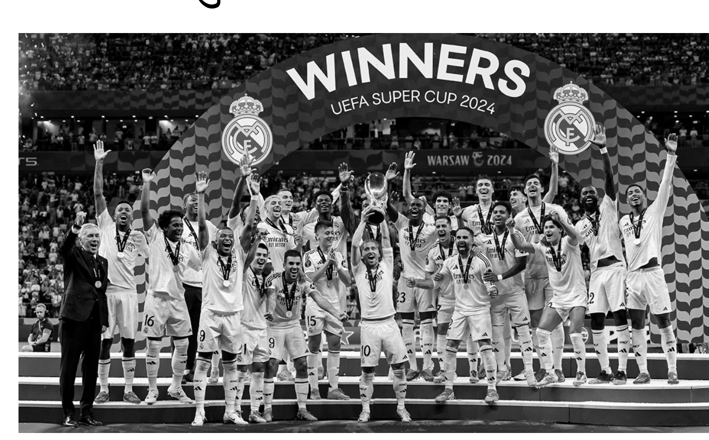

फ्रेन्च स्टार स्ट्राइकर किलियन एम्बाप्पे डेब्यू खेलमै गोल गरेपछि स्पेनिस जाइन्ट रियल मड्रिडले उपाधिसहित सिजनको सुरूआत गरेको छ । उसले सिजनको पहिलो उपाधिका रूपमा युएइएफए सुपर कपको उपाधि जितेको हो ।

पोल्यान्डको वार्सजावामा भएको खेल च्याम्पियन्स लिग विजेता रियलले युरोपा लिग विजेता इटालिनय क्लब एट्लान्टालाई २–०ले हराउँदै सुपर कप उपाधिको जितेको हो । यो उसको छैठौं सुपर कप उपाधि हो, र ऊ सर्वाधिक सुपर कप जित्ने टिम बनेको छ ।

रियललाई जित दिलाउन एम्बाप्पेसँगै फेडेरिको भाल्भर्डेले पनि गोल गरे । दुवै गोल दोस्रो हाफमा सम्भव भएको थियो ।

पहिलो हाफको खेल गोलरहित बराबरीमा सकिएको थियो । पहिलो हाफमा ठिकठाक प्रदर्शन गरेको रियलले दोस्रो हाफमा उत्कृष्ट प्रदर्शन गरेको थियो । एन्टालालाई सुरूआतदेखि नै दबाबमा राखेको रियलले ५९औं मिनेटमा अग्रता लियो ।

भिनिसियस जुनियरको उत्कष्ट पासमा गोल लाइन नजिकै अनर्माक रहेका भाल्भर्डेले ट्यापइनमा गोल गर्दै रियललाई सुरूआती अग्रता दिलाए । त्यसपछि रियल खेलमा थप हावी भएको थियो। उसका भिनिसियस, एम्बाप्पे, बेलिङ्घम, रोड्रिगोले निरन्तर आक्रमण गरे। तर, एट्लान्टाको किपरले उत्कृष्ट बचाउ गरेका थिए ।

६८औं मिनेटमा एमबाप्पेले गोल गर्दै रियलको अग्रता दोब्बर बनाए। उनले जुड बेलिङ्घमको पासमा गोल गरेका थिए। यसै सिजन पिएसजीबाट फ्रि ट्रान्सफरमा रियलका एम्बाप्पे डेब्यू खेलमै गोल गर्न सफल रहे ।

त्यसपछि गोल नहुँदा २–०ले विजयी हुँदै रियल मड्रिडले सिजनको सुखद सुरूआत गरेको छ ।

कर्पोरेट

● आइएमई र जिएमई रेमिट गाभिएर एकीकृत कारोबार सुरु

आइएमई र जिएमई रेमिट गाभिई आइएमई लिमिटेडका रूपमा एकीकृत कारोबार सुरू भएको छ । बुधबार राजधानीमा आयोजित एक औपचारिक कार्यक्रमबीच दुई कम्पनी गाभिई संयुक्त कारोबार सुरु भएको जानकारी दिइएको हो ।

आइएमई ग्रूपका अध्यक्ष चन्द्रप्रसाद ढकालले कम्पनी गाभिएपछि आगामी दिनमा सेवा थप सहज तथा सुरक्षित बन्दै जाने र चाँडै सार्वजनिक निष्कासनमा जाने बताए । 'हामीले आइएमईलाई चाँडै नै नागरिकमाझ लैजाँदै छौं । जनतालाई नै मालिक बनाउने हाम्रो यो अर्को पहल हो,' उनले भने । 'हामीले आइएमई सुरु गर्दा मासिक २० लाख डलर भित्र्याउने लक्ष्य राखेका थियौं । अहिले यो २० करोड डलरभन्दा बढी पुगेको छ,' ढकाले भने । साथै, उनले नेपालमा आउने रेमिट्यान्सको करिब ५० प्रतिशत बजार हिस्सा बैंक तथा वित्तीय संस्थाको रहेको बताए । नेपाल राष्ट्र बैंकका डेपुटी गभर्नर बमबहादुर मिश्रले हुन्डी कारोबारलाई नियन्त्रण गर्दै वैधानिक बाटोबाट विप्रेषण भित्र्याउन आवश्यक रहेको बताए । विदेशमा रहेका नेपालीलाई वैधानिक माध्यमबाट मात्रै नेपालमा पैसा पठाउन आग्रह गर्दै उहाँले सजिलो तरिकाले रेमिट्यान्स आप्रवाहका लागि राष्ट्र बैंकले नीतिगत सहजता गर्ने बताए ।

एक करोड चुक्ता पुँजीको आइएमईले अहिले एक अर्बभन्दा बढीको कम्पनी भएको छ । रेमिट्यान्स सेवाबाट व्यावसायिक यात्रा सुरु गरेको आइएमईले अहिले लगानी सेवामूलक, उत्पादनमूलक र पूर्वाधार विकासका विभिन्न क्षेत्रमा विस्तार गरिरहेको छ ।

● नेपाल टेलिकमको प्रिपेड नम्बरमा पनि अन्तर्राष्ट्रिय रोमिङ सेवा

नेपाल टेलिकमले प्रिपेड मोबाइल नम्बरमा पनि अन्तर्राष्ट्रिय रोमिङ सेवा सुरू गरेको छ । यसअघि प्रिपेड ग्राहकले अन्तर्राष्ट्रिय रोमिङ सेवा सक्रिय गराउनुपर्ने व्यवस्था रहेकामा अब पनि स्वतः सो सेवा सबै प्रिपेड मोबाइल नम्बरमा उपलब्ध हुने टेलिकमले जनाएको छ । टेलिकमले यो सेवा बुधबारदेखि सुरू गरेको हो । प्रिपेड मोबाइलमार्फत हाल ४० देशमा रोमिङ सुविधा प्रयोग गर्न सकिनेछ । सेवाग्राहीले विश्वका विभिन्न ४० देशमा नेपाल टेलिकमकै प्रिपेड मोबाइलमार्फत भ्वाइस, डेटा र एसएमएस सेवा चलाउन सक्नेछन् । टेलिककमा अनुसार सेवाग्राहीले एस्ट्रिक १४१५ एस्ट्रिक ७ ह्यास डायल गरी उपलब्ध हुने मेनुबाट उपयुक्त विकल्प छनोट गरी आफ्नो मोबाइलमा रोमिङ सेवा उपलब्ध भए र नभएको यकिन गर्न सकिनेछ ।

● सिद्धार्थ बैंकका ग्राहकलाई आगन्तुक रिसोर्टमा १५% सम्म छुट

सिद्धार्थ बैंक र आगन्तुक रिसोर्ट प्रालिबीच छुट सम्झौता भएको छ । सम्झौताअनुसार बैंकका ग्राहकले धुलिखेलस्थित रिसोर्टमा बैंकको कार्ड तथा मोबाइल बैंकिङ सेवाबाट भुक्तानी गर्दा फुड र बेभरेजमा १५ प्रतिशतसम्म र रूम ट्यारिफमा १० प्रतिशतसम्म छुट प्राप्त गर्न सक्नेछन् ।

यो सम्झौताले ग्राहकलाई छुटको सुविधा उपलब्ध गराउनुका साथै नगद कारोबारबाट डिजिटल कारोबारमा जान पनि उत्प्रेरित गर्ने विश्वास बैंकले लिएको छ । साथै, बैंकले डिजिटल भुक्तानीको प्रयोगलाई बढाउन र ग्राहकलाई डिजिल माध्यमबाट भुक्तानी गर्न प्रोत्साहन गर्ने क्रममा केही समयअघि मात्रै 'सिद्धार्थ रिवार्ड्स' नामक लोयल्टी सेवा पनि सञ्चालनमा ल्याएको छ ।

● ज्योति विकास बैंकले गऱ्यो डिजिटल हस्ताक्षरको सुरुवात

ज्योति विकास बैंक लिमिटेडले डिजिटल हस्ताक्षर प्रयोगमा ल्याएको छ । बैंकले कम्पनी रजिस्ट्रारको कार्यालयसँग सम्बन्धित कार्यका लागि डिजिटल हस्ताक्षर प्रयोग गर्ने गरी उक्त डिजिटल हस्ताक्षर प्रयोगमा ल्याएको हो । डिजिटल हस्ताक्षर प्रणाली सुचारू भएपछि कम्पनी रजिस्ट्रारका कार्यालयसँग सम्बन्धित कानुनी कागजात प्रमाणीकरण तथा पत्राचार प्रक्रिया थप सुरक्षित, पारदर्शी र सहज हुने बैंकले जनाएको छ ।

साथै, भौतिक रूपमा उपस्थित भई कागजात पेस गर्नुपर्ने बाध्यता हट्नेछ । यसका साथै भविष्यमा पनि डिजिटल हस्ताक्षरको प्रयोगलाई बढाई आफ्नो कार्य प्रक्रियालाई पनि थप प्रभावकारी र सुरक्षित बनाउने उद्देश्य बैंकले बोकेको छ । बैंकले ग्राहकलाई सुविधाजनक र सुरक्षित पहुँच प्रदान गर्ने डिजिटल बैंकिङ प्लेटफर्मलाई थप व्यवस्थित गर्दै विभिन्न अत्याधुनिक सुविधा उपलब्ध गराइरहेको पनि जनाएको छ । डिजिटल बैंकिङ प्रवर्द्धनसँगै समग्र बैंकिङ सूचना प्रणालीको सुरक्षा, सरलता बढाउन हाइड्रोकन्भर्ज्ड इन्फ्रास्ट्रक्चरमा आधारित अत्याधुनिक सर्भर प्रणालीलाई लागू गरेको जनाएको छ ।

● ललितपुर र जनकपुरमा हिमालयन बैंकका शाखा

हिमालयन बैंकले शाखा स्थानान्तरण गरेको छ । बैंकले नजिक भएका शाखा सञ्जालमध्ये दुई शाखा स्थानान्तरण गरेको हो । शाखा स्थानान्तरण भएसँगै आइतबारदेखि नै नयाँ स्थानबाट सेवा सुरू भएको बैंकले जनाएको छ । बैंकले जावलाखेल शाखालाई साबिक स्थानबाट ललितपुर महानगरपालिका वडा नं २७, सुनाकोठीमा स्थानान्तरण गरेको छ भने मधेश प्रदेश, भानु चोकस्थित जनकपुर शाखा-२ लाई पिडारी चोकमा स्थानान्तरण गरी सुनाकोठी शाखा र पिडारी चोक शाखाको नामबाट सम्पूर्ण बैंकिङ सेवा प्रदान सञ्चालनमा ल्याएको छ ।

सुनाकोठी शाखाको उद्घाटन बैंकका सहायक प्रमुख कार्यकारी अधिकृत विपिन हाडाले र पिडारी चोक शाखाको उद्घाटन बैंकका मधेश प्रदेश प्रमुख सागरकुमार रेग्मीले गरेका छन् ।

● सिटिजन्स क्यापिटलको १५.५० प्रतिशत लाभांश

सिटिजन्स क्यापिटलले सेयरधनीलाई १५.५० प्रतिशत लाभांश दिने घोषणा गरेको छ । क्यापिटलले गत आर्थिक वर्ष ०८०/८१ मा कायम चुक्ता पुँजीको १५.५० प्रतिशत लाभांश प्रस्ताव गरेको हो । सोही लाभांश प्रस्ताव पारित गर्न क्यापिटलले वार्षिक साधारणसभा आह्वान गरेको छ ।

क्यापिटलका अनुसार गत आवमा लाभांश क्षमता ३० प्रतिशतले वृद्धि भएको छ । गत आवमा समग्र आर्थिक चुनौतीका बाबजुद कम्पनीले अघिल्लो आवभन्दा वृद्धि हासिल गर्न सक्षम भएको जनाएको छ । कम्पनीले वित्तीय परामर्श, लगानी व्यवस्थापन र म्युचुअल फन्डमा निरन्तर नयाँ आयाम थप्दै ग्राहकलाई पूर्ण वित्तीय सेवा प्रदान गर्दै आइरहेको जनाएको छ ।

सिटिजन्स क्यापिटल सिटिजन्स बैंकको सहायक कम्पनी हो भने यसमा कर्मचारी सञ्चय कोष तथा उद्योगी-व्यवसायीको सहलगानी रहेको छ ।

● मुक्तिनाथ बैंक र महिला उद्यमी महासंघबीच सम्झौता

मुक्तिनाथ विकास बैंक र महिला उद्यमी महासंघ नेपालबीच महासंघसँग सहकार्य गर्ने सम्झौता भएको छ । सम्झौताअनुसार घरेलु तथा साना उद्योगलाई बैंकले सहज र सुलभ कर्जा प्रवाह गर्न सहयोग गर्नेछ । एक कार्यक्रमबीच उक्त सम्झौतामा बैंकको तर्फबाट बैंकका सहायक नायब प्रमुख कार्यकारी अधिकृत तिलबहादुर गुरूङ र महासंघको तर्फबाट महासंघका अध्यक्ष शोभा ज्ञवालीले हस्ताक्षर गरेका छन् । सम्झौताबमोजिम आगामी दिनमा महासंघका ६७ जिल्ला च्याप्टरमा आबद्ध घरेलु तथा साना उद्योगीलाई बैंकले व्यवसाय तथा त्यसको सम्भाव्यतालाई मुख्य आधार मानी सर्वसुलभ ब्याजदरमा कर्जा लगानी गर्नेछ ।

महासंघकी अध्यक्ष शोभा ज्ञवालीले खुसी व्यक्त गर्दै सम्झौताले महासंघसँग आबद्ध महिला उद्यमीलाई आर्थिक विकास गर्न र व्यावसायिक तथा वित्तीय साक्षरताको क्षेत्रमा थप टेवा पुग्ने कुरामा विश्वास व्यक्त गरिन् ।

● आइएमई लाइफले गऱ्यो वृक्षारोपण

आइएमई लाइफ इन्स्योरेन्सले वृक्षारोपण गर्ने भएको छ । इन्स्योरेन्सले सातौं वर्ष प्रवेशको अवसरमा देशैभर विभिन्न कार्यक्रम आयोजना गरी सप्ताहव्यापी रूपमा मनाउने भएको छ । सो अवसरमा सातवटै कार्यक्रम आयोजना गर्न लागिएको कम्पनीले जनाएको छ ।

जसअन्तर्गत २७ साउनदेखि १ भदौसम्म वृक्षारोपण कार्यक्रम, बिमा साक्षरता कार्यक्रम, निःशुल्क स्वास्थ्य शिविर कार्यक्रम गर्ने भएको हो । साथै, रक्तदान कार्यक्रम, प्राकृतिक प्रकोपबाट प्रभावित क्षेत्रमा सामग्री वितरण कार्यक्रम, विद्यार्थीलाई शैक्षिक सामग्री हस्तान्तरण, सेनिटरी प्याड, भेन्डिङ मेसिन हस्तान्तरण, प्रभातफेरीलगायतका कार्यक्रम सम्पन्न गर्ने जनाएको छ । आइतबार कम्पनीले पोखरा-३० स्थित ग्रिनपार्क, कञ्चनपुर-९ स्थित वृन्दावन सामुदायिक वन, सल्यान-१, छापडाडा तथा कोहलपुर-८ स्थित शीतल छाया सामुदायिक वनमा वृक्षारोपण कार्यक्रम सम्पन्न गरेको जनाएको छ ।

● आरिफ र आसिफ टेक्नो नेपालको ब्रान्ड एम्बासडर नियुक्त

टेक्नो ब्रान्डले नेपाली क्रिकेटर तथा युवा आइकन आरिफ शेख र आसिफ शेखलाई आफ्नो नयाँ ब्रान्ड एम्बासडर नियुक्त गरेको छ ।

काठमाडौंमा आयोजित एक कार्यक्रमले टेक्नोको यात्रा, भिजन र नेपाली उपभोक्ताका लागि अत्याधुनिक प्रविधि ल्याउने प्रतिबद्धतालाई उजागर गरेको थियो भने यसको मुख्य आकर्षण टेक्नो नेपालका ब्रान्ड एम्बासडरहरूको घोषणा र हेको थियो । युवा र ऊर्जावान् खेलाडीका रूपमा चिनिएका आरिफ र आसिफले टेक्नोको उल्लेखनीय प्रदर्शन र यसको 'स्टप एट नथिङ'को भावलाई दर्साउन टेक्नो विश्वस्त रहेको बताए ।

टेक्नो मोबाइलका सिइओ अरिजित तलपात्राले साझेदारीबारे भने, 'हामी आरिफ शेख र आसिफलाई ब्रान्ड एम्बासडरका रूपमा स्वागत गर्न पाउँदा उत्साहित छौं । उनीहरूको खेलकुदप्रतिको समर्पण हाम्रो ब्रान्डको स्टप एट नथिङसँग मेल खान्छ । टेक्नोसँगको उहाँहरूको सम्बन्धले हाम्रो ब्रान्ड छवि र युवाको संलग्नतालाई अझ उच्च बनाउनेछ ।'

उक्त अवसरमा आरिफ शेखले यो साझेदारी र यसले दर्शकलाई संलग्न गराउने सम्भावनाबाट उत्साहित भएको बताए । त्यस्तै, आसिफले टेक्नो नेपालको उत्कृष्ट आफ्नो जोस र जाँगरसँग पूर्ण रूपमा मिल्दोजुल्दो रहेको बताए ।

त्यस्तै, टेक्नो नेपालका पार्टनर सन्तोष भण्डारीले आरिफ र आसिफले क्रिकेट मैदानमा उनीहरूको असाधारण प्रदर्शन र युवालाई प्रेरणा दिने क्षमताले टेक्नोको अत्याधुनिक विशेषता झल्काउने बताए ।

● नबिल एसएसई फेलोसिप आवेदन खुला

नबिल बैंकले नबिल स्कुल अफ सोसियल इन्टरप्रेनरसिप फेलोसिप कार्यक्रमको चौथो ब्याच २०२४ का लागि आवेदन आह्वान गरेको छ । नवीन सोच भएका १८ वर्षभन्दा माथिका नेपाली नागरिकले १४ भदौसम्म आवेदन दिन सक्नेछन् ।

बैंकले कृषि, पर्यटन, ऊर्जा, वातावरण संरक्षण र सूचना प्रविधिलगायतका क्षेत्रमा नवीन सोच भएका उद्यमीहरूका लागि निःशुल्क तालिम दिनेछ ।

यो कार्यक्रम नबिल बैंक र त्रिभुवन विश्वविद्यालय व्यवस्थापन संकायअन्तर्गतको स्कुल अफ म्यानेजमेन्टको सहकार्यमा ६ महिनासम्म चल्नेछ । आवासीय र प्रयोगात्मक ढाँचामा सञ्चालन हुने यस कार्यक्रममा सहभागीले सामाजिक उद्यमको सम्पूर्ण व्यावसायिक चक्रमा आवश्यक तालिम प्राप्त गर्नेछन् । तालिमपछि उनीहरूले आफ्नो उद्यमको प्रकृतिअनुसार विज्ञहरूको सहयोग प्राप्त गर्नेछन् ।

हालसम्म नबिल एसएसईअन्तर्गत ५६ जना सामाजिक उद्यमीले तालिम प्राप्त गरी ८० प्रतिशतले उद्यम स्थापना गरेका छन् भने ११ सय ८४ रोजगारीका अवसर सिर्जना भएका छन् ।

● हिमालय एयरलाइन्सले कुवेतमा पुनः सीधा उडान सुरु गर्दै

हिमालय एयरलाइन्सले आउँदो अगस्ट २० देखि कुवेतमा आफ्नो सीधा उडान पुनः सुरू गर्ने भएको छ । कुवेतमा रहेका नेपालीको माग र आवश्यकतालाई सम्बोधन गर्दै पुनः सीधा उडान सुरू गर्न लागेको कम्पनीले जनाएको छ । एयरलाइन्सले आफ्नो सेवा र ग्राहक अनुभवलाई अझ सुदृढ बनाउन कुवेतका लागि जनरल सेल्स एजेन्ट पार्टनरको रूपमा सिजर्स ट्राभल ग्रूपलाई नियुक्त गरेको छ । सुरुमा काठमाडौं-कुवेत-काठमाडौं हप्तामा एक उडान सञ्चालन भए पनि मागको आधारमा उडानहरू थप्ने योजना रहेको कम्पनीले जनाएको छ ।

कुवेतका लागि बुकिङका लागि यात्रुहरूले हिमालय एयरलाइन्स र कुवेतमा सिजर्स ट्राभल ग्रूपको सेल्स अफिस वा नजिकैको ट्राभल एजेन्सीमा सम्पर्क गर्न सक्नेछन् । कम्पनीको वेबसाइट र मोबाइल एप्लिकेसन पनि प्रयोग गर्न सकिनेछ ।

● नेपाल बैंक र प्रहरी प्रधान कार्यालयबीच सम्झौता

नेपाल बैंक लिमिटेड र नेपाल प्रहरी प्रधान कार्यालय, कल्याण महाशाखाबीच बैंकिङ कारोबार गर्ने सम्झौता भएको छ । यससम्बन्धी सम्झौतामा बैंका प्रमखु वित्त अधिकृत प्रकाशकुमार अधिकारी र कल्याण महाशाखाका वरिष्ठ प्रहरी उपरीक्षक रेवती ढकालले हस्ताक्षर गरे । सम्झौतापछि नेपाल प्रहरीअन्तर्गतका विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक तथा कर्मचारीले सहुलियतसहितको विभिन्न सुविधा रहने तलबी खाता खोली नियमानुसार विनाधितो कर्जा तथा अन्य बैंकिङ सुविधा पाउनेछन् ।

● आइएमई लाइफको सिइओमा फुयाँलको दोस्रो कार्यकाल थप

आइएमई लाइफ इन्स्योरेन्सका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत कवि फुयाँलको दोस्रो कार्यकालका लागि समय थप भएको छ । कम्पनीको सञ्चालक समितिको १४ साउनमा बसेको बैठकले फुयाँललाई दोस्रो कार्यकाल पनि निरन्तरता दिने निर्णय गरेको थियो । प्राधिकरणबाट २८ साउनमा पुनः दोस्रो कार्यकालको पदभार सम्हाल्ने गरी स्वीकृति प्राप्त भएको छ ।

● सिटिजन्स बैंकको स्ट्राटेजिक ग्रोथ एन्ड अपरेसनल एक्सिलेन्स कन्फरेन्स सम्पन्न

सिटिजन्स बैंकको स्ट्राटेजिक ग्रोथ एन्ड अपरेसनल एक्सिलेन्स कन्फरेन्स सम्पन्न भएको छ । यस कार्यक्रममा सिटिजन्स बैंक इन्टरनेसनल लिमिटेडले 'सचेत सिटिजन नै हो सेफ सिटिजन' भन्ने अभिप्रायका साथ वित्तीय सचेतना भिडियो सार्वजनिक गरिएको थियो । बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत गणेशराज पोखरेलले काठमाडौंमा आयोजित स्ट्राटेजिक ग्रोथ एन्ड अपरेसनल एक्सिलेन्स कन्फरेन्समा सो भिडियो सार्वजनिक गरेका हुन् ।

विभिन्न बहानामा ग्राहकसँग पासवर्ड, ओटिपी, खाताको विवरणहरू मागेर साथै ग्राहकहरूलाई चिट्ठा तथा अन्य बहुमूल्य सामानको प्रलोभनमा पारेर ठगी गर्ने गिरोहको सक्रियता बढिरहेको छ । सचेतना भिडियोबाट यस्ता गतिविधिहरू न्यूनीकरण हुने र ग्राहकहरूमा चेतना अभिवृद्धि हुने विश्वास लिएको बैंकले जनाएको छ । सातै प्रदेशका प्रदेश प्रमुख, क्लस्टर हेड, १९७ शाखाका शाखा प्रबन्धकहरू, विभागीय प्रमुखहरू तथा बैंकका उच्च व्यवस्थापनको समूह सम्मिलित भेलालाई सम्बोधन गर्दै बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत पोखरेलले सिटिजन्स बैंकलाई बैंकिङ क्षेत्रको अग्रणी बैंक बनाउन सबै कर्मचारीलाई उच्च मनोबलका साथ आफ्नो काममा शतप्रतिशत योगदान, नवीनतम एवं नमुना सेवा सुविधा दिँदै अघि बढ्न आग्रह गरेका छन् ।

● एमएडब्लुको सोरुम पोखरामा

एमएडब्लु वृद्धि कमर्सियल भेहिकल्स प्रालिले पोखरामा नयाँ सोरुम सञ्चालनमा ल्याएको छ । पोखरा महानगरपालिका- १०, बुद्धचोकमा कम्पनीले आइतबारदेखि अत्याधुनिक सुविधासम्पन्न सोरुम सञ्चालनमा ल्याएको हो । सोरुमको गण्डकी प्रदेशका भौतिक पूर्वाधार विकास तथा यातायात व्यवस्थामन्त्री राजीव गुरूङ र कम्पनीका सिइओ तुषार गुप्ताले संयुक्त रूपमा उद्घाटन गरेका छन् ।

सोरुममा फोटोन र सोकोनका विभिन्न भेरियन्टका कमर्सियल गाडी रहेका छन् । फोटोन चीनमा झन्डै ६ दशकदेखि व्यावसायिक रूपमा वाहन निर्माण गर्दै आएको कम्पनी हो । फोटोनको आधिकारिक वितरकका रूपमा कम्पनीले हाइरुफ इभी भ्यान, टुनल्यान्ड र टिएम वानसहितका गाडी बिक्रीका लागि राखिएको सिइओ गुप्ताले जानकारी दिए । यसै वर्षभित्र नारायणगढ र इटहरीमा समेत शाखा विस्तार गर्ने योजना रहेको उनले सुनाए ।

यसैगरी, सोकोन मोटर्सको बहुमुखी इसी ३६ भ्यान पनि सोरुममा उपलब्ध छ । सो भ्यान यात्रुवाहक, स्कुल र कार्गो भेरियन्टमा उपलब्ध रहेका सेल्स प्रमुख नवीन आचार्यले बताए ।

संविधान संशोधन गरौं...

मधेश प्रदेशमा २० संसदीय मन्त्रिपरिषद् गठन गर्नुले कांग्रेस-एमालेले प्राप्त गरेको विश्वासमाथि खिया लागेको छ । यस्तो नआवश्यक संख्या थप्ने निर्णयलाई व्यवस्थित गर्न संविधान नै संशोधन गर्न आवश्यक छ । प्रदेश सरकारले पालिकाको अधिकार समेत हस्तक्षेप गरेको आरोप पालिकाले लगाएको हुनाले विकास निर्माणका लागि पालिकालाई नै अधिकार दिइनु उपर्युक्त हुनेछ । अझ पालिकाहरूलाई अधिकार बढाउन सकिन्छ ।

प्रदेशसभा र प्रदेश सरकारहरूले भने अहिले विचौलियाको काम गर्ने गरेका हुनाले सम्भव भएमा प्रदेशसभा नै खारेज गरेर केन्द्र र स्थानीय तहको दुईवटा सरकार मात्रको मात्र व्यवस्था गर्न सके मुलुकको विकास हुन सक्छ । प्रदेशसभाहरूले मन्त्रालयको संख्या बढाउँदै लैजाने र मन्त्रीको संख्या २० जनासम्म पुऱ्याउने गरेका हुनाले त्यसलाई नियन्त्रण गरी प्रदेशसभामा मन्त्रीको संख्या बढीमा ७ र मन्त्रालयको संख्या पनि बढीमा ७ नै राख्ने व्यवस्था संविधान नै संशोधन गरी सो व्यवस्था कायम गरिनु पर्दछ ।

प्रदेश...

संशोधन गर्न सकिने छैन भन्ने व्यवस्था गरिएको हुनाले संविधान संशोधन गर्न सकिँदैन वा हुँदैन भन्नु आफैँमा गलत रहेको छ ।

माथि उल्लेखित बुँदा बाहेकका अन्य सबै व्यवस्थाहरू संशोधन गर्न सकिने भएकाले गर्दा दलहरूको सहमतिमै प्रदेशसभा खारेज गरी स्थानीय तहलाई अधिकार थप गर्दै उनीहरूलाई बलियो बनाउन सक्ने गरी संविधान संशोधन गरौँ । स्थानीय तह बलियो भएमा त्यसको प्रत्यक्ष लाभ जनताले नै पाउने र प्रदेशसभा खारेज गर्दै अर्बौं रकम बचत हुने भएकाले सो बचत भएको रकमलाई विकास निर्माणमा लगाउन सकिन्छ ।

प्रदेशसभाहरू भनेका मन्त्री उत्पादन गर्ने कारखाना भएको प्रमाण त २०७९ मंसिरमा भएको संघीय संसद र प्रदेशसभाको निर्वाचनपछि प्रायः सबै प्रदेशमा ७/८ जना मुख्यमन्त्री र ६०/७० जना मन्त्री १८ महिनामै बनिसकेका छन् । एउटा मन्त्री पाल्न लाखौँ खर्च हुन्छ । यसरी प्राय ६/६ महिनामा मुख्यमन्त्री र मन्त्रीहरू पदमुक्त हुने र नयाँ आउने भएकाले गर्दा उनीहरूकै लागि मात्र करोडौँ रूपैँया खर्च हुने भएकाले त्यस्तो कार्य रोक्न संविधान नै संशोधन गरौँ जनताको सेवामा रकम लगाऔँ ।

टिआरसीमा...

काम ठुलो स्केलमा हुने थियो होला' उनले थपे 'संसारभर चल्ने यस प्रकारका युद्ध कि त हारमा परिणत भएका छन् कि जितमा ।' त्यसकारण नेपालको शान्ति प्रक्रिया विश्वकै अनुपम रूपमा रहेको भन्दै यसको अनुभव पनि मौलिक रहेको बताए । उनले हाम्रै माटो, गृह जलवायु, संस्कृतिमा हुर्किएको शान्ति प्रक्रिया भन्दै यसमा अरू देशको नक्कल नरहेको बताए । राजतन्त्रको अन्त्य र संविधानसभाबाट नयाँ संविधानमार्फत राजनीतिक उपलब्धि प्राप्त भएको भन्दै फौजी पाटोलाई पनि सरल ढंगले स्थापित गरेको बताए ।

सेना समायोजन र हतियार व्यवस्थापन पेचिलो भए पनि नेतृत्वले जोखिम उठाएर जनताको विश्वास नजितेको भए हतियार र सेना समायोजन सम्भव नहुने पनि अवस्था रहेको बताए । सेना समायोजन र हतियार व्यवस्थापन गरेबापत आफ्नो पार्टी विभाजन भए पनि देश बचेको प्रचण्डको भनाइ छ ।

जनताको...

भन्ने सौँच कति घातक सावित हुन सक्छ भन्ने प्रमाण त श्रीलंका र बंगलादेशको जनताले देखाईदिएका छन् ।

१५ वर्षसम्म निरन्तर सत्तामा रहेर प्रधानमन्त्री रहेकी बंगलादेशकी प्रधानमन्त्री शेख हसिना ज्यान बचाउन रातारात भाग्नु परेको थियो । जनताको सहनशिलताको बाँध फुटेपछि जनलहर थाम्न नसक्ने गरी जनता सडकमा आउनुपर्ने अवस्थाको सिर्जना सत्ताधारीहरूले नै गर्ने गरेका हुन् । त्यसैले गर्दा अब हाम्रा नेताहरू र राजनीतिक दलहरू समेत सच्चिनै पर्दछ । आफ्नो आचरण र व्यवहारमा सुधार गरेर उनीहरू जनताको दुःख सुखमा सरिक हुन सकेको खण्डमा मात्र उनीहरूको भविष्य रहन सक्छ ।

राजनीतिक दल र तिनका नेताहरूले हाम्रो विकल्प छैन भन्ने सौँचका साथ अघि बढ्ने प्रयास गरेमा त्यो उनीहरूकै लागि घातक सावित हुन सक्छ । हामीले जे गरेपनि हुन्छ हाम्रो बहुमत रहेको छ भनेर जनताका समस्याहरू सम्बोधन नगर्ने मनसाय राजनीतिज्ञ र सरकारमा भए त्यसले विकराल परिस्थिति उत्पन्न गराउन सक्छ । अहिले पनि जनतामा निराश बढेको छ ।

जनताका भावना नेताहरूले बुझ्ने गरेका छैनन् । उनीहरू जसरी भएपनि सत्ता हत्याउने र सत्ताको माध्यमबाट आफ्नो स्वार्थ पूरा गर्ने खेलमा लाग्दै आएका छन् । त्यसको प्रत्यक्ष प्रमाण हो १८ महिनामा पटक पटक सरकार परिवर्तन हुनु र एउटै व्यक्तिले पटक/पटक गठबनधन गर्दै गठबन्धन तोड्दै फेरी अर्को गठबन्धन गर्न ।

पछिल्लो समयमा कांग्रेस-एमालेले मिलेर संयुक्त सरकार बनेको छ । सरकारको नेतृत्व एमालेका अध्यक्ष केपी ओलीले गरेका छन् । अरूको तुलनामा केपीओली काम गर्नमा अलिक अगाडि नै रहेकाले उनीबाट जनताले ठुलो आशा एवं भरोसा गरेका हुनाले ओली सरकारले जनताको आशा एवं विश्वासलाई घात गर्न सक्दैन भन्ने विश्वास जनतामा रहेको र दुई ठुला दलनै सरकार रहेका हुनाले यो सरकार समेत असफल भए मुलुकमा संकट आउने र राष्ट्र नै असफल राष्ट्र बन्न सक्नेतर्फ प्रधानमन्त्री ओली र सरकारमा रहेका दलहरू सजग रहनैपर्दछ ।

पाँच वर्षे...

सजाए काटेका छन् । रवीन्द्रनाथ शर्मालगायतका धेरै उदाहरणका रूपमा छन् । हाम्रो अभ्यास व्यवहारिक भएन भनेर संशोधन गर्ने अवस्थामा हदम्याद राख्नु हुँदैन भन्ने कुरा गर्नु गलत हो ।

जसले जस्तोसुकै कुरा गरे पनि भ्रष्टाचारीलाई उन्मुक्ति दिनु हुँदैन । भ्रष्टाचारीलाई कहिल्यै उन्मुक्ति दिनु हुँदैन । जहिले प्रमाण फेला पर्छ, त्यहीँबाट अनुसन्धान गर्ने गरी कानुनमा निश्चित गर्नपर्छ । भ्रष्टाचारीलाई मुद्दा चलाउन हदम्याद राख्नु पर्छ भन्ने गलत कुरा हो ।

अख्तियार दुरूपयोग अनुसन्धान आयोगले न्यायाधीश, संवैधानिक पदाधिकारी, प्रधानन्यायाधीश, सभामुख, संवैधानिक आयोगका सदस्यमाथि पदमै हुँदा भ्रष्टाचारको आरोपमा सोधपुछ र अनुसन्धान गर्न पाउँदैन भन्ने ब्याख्या गरिँदैछ । अख्तियारले उनीहरू अवकाश भएपछि मात्रै अनुसन्धान गर्न पाउँछ भनिँदैछ । यो भ्रष्टाचार मैत्री कानुन बनाउने कुरा भयो । नेताहरूको हाउभाउबाट उनीहरू पनि भ्रष्टाचार मैत्री देखिन्छन्, मुखले एउटा र व्यवहारले अर्को गरेका छन् ।

आठ वर्षमा आधा घट्यो विद्युत् चुहावट, वार्षिक १२ अर्ब रुपैयाँ थप आम्दानी

काठमाडौं । नेपाल विद्युत् प्राधिकरणले विगत आठ वर्षको अवधिमा प्रसारण तथा वितरण प्रणालीमार्फत भइरहेको विद्युत् चुहावटलाई आधाले घटाएको छ । आर्थिक वर्ष ०७२/७३ मा प्रणालीबाट २५.७८ प्रतिशत भइरहेको विद्युत् चुहावटलाई यस अवधिमा आधा घटाएर आव ०८०/८१ मा १२.७३ प्रतिशतमा सीमित गरिएको प्राधिकरणले जनाएको छ ।

विद्युत् चुहावटमध्ये प्रसारणलाइनतर्फ ३.३३ प्रतिशत र वितरणतर्फ ९.४० प्रतिशत रहेको छ । आठ वर्षअघि २५.७८ प्रतिशत चुहावटमध्ये १९.८० प्रतिशत वितरण र बाँकी प्रसारणतर्फ थियो । प्राधिकरणका कार्यकारी निर्देशक कुलमान घिसिङले चुहावट नियन्त्रणका लागि चालिएका कदमलाई थप व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाएर आठ वर्षको अवधिमा चुहावट नियन्त्रणमा ठूलो सफलता हासिल भएको बताए । लोडसेडिङ अन्त्य भई चुहावट नियन्त्रणका लागि चालिएका कदमले वितरणतर्फको विद्युत् चुहावट नियन्त्रणमा सकारात्मक प्रभाव परेको बताए ।

'चुहावट नियन्त्रणबाट मात्र यस अवधिमा प्रतिवर्ष करिब १२ अर्ब रूपैयाँ थप आम्दानी भएको छ, गुमिरहेको रकम उठाउन सफलता मिल्दा यसको प्रत्यक्ष सकारात्मक प्रभाव प्राधिकरणको नाफामा देखिएको छ, नाफाबाट आर्जन भएको रकमलाई प्रणाली विस्तार र सुधारमा लगानी गरिरहेका छौँ, अब चुहावटलाई एकल अंक (सिंगल डिजिट)मा झार्ने लक्ष्य राखी काम अगाडि बढाइरहेका छौँ,' उनले भने ।

आव ०७२/७३ मा आठ अर्ब ८९ करोड रूपैयाँ खुद नोक्सानीमा रहेको प्राधिकरणले आव ०७३/७४ मा एक अर्ब ५० करोड रूपैयाँ खुद नाफा कमाएको थियो । त्यसपछि निरन्तर नाफामा रहेको प्राधिकरणको नाफा गत आवमा १३ अर्ब ३१ करोड रूपैयाँ (अन्तिम लेखापरीक्षण हुन बाँकी) पुगेको प्राधिकरणले जनाएको छ । आठ वर्षअघि ३४ अर्ब ६१ करोड रूपैयाँ सञ्चित घाटामा रहेको प्राधिकरण गत आवमा ४७ अर्ब ४१ करोड रूपैयाँ सञ्चित नाफामा पुगेको छ ।

प्राधिकरणका अनुसार ठूला क्षमताका प्रसारणलाइन तथा सबस्टेसन सञ्चालन, सबस्टेसन क्षमता वृद्धि तथा सुदृढीकरण, कन्डक्टर थप्ने, ओभरलोड ट्रान्सफर्मर फेर्ने, थ्री फेज तथा स्मार्ट मिटरको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्नेलगायतका कदमले प्राविधिक चुहावट नियन्त्रण भएको हो । घिसिङले वितरण तथा ग्राहक सेवाअन्तर्गतका व्यवस्थापक र दिनरात नभनी खटिएका कर्मचारी, गृह प्रशासनलगायत सबैको साथ र सहयोगमा चुहावट घटाउन सफल भएको बताए ।

अष्ट्रेलियाली राजदूतको बिदाई

काठमाडौ । उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्तिमन्त्री दामोदर भण्डारीसँग नेपालका लागि अष्ट्रेलियाका राजदूत फेलिसिटी भोल्कले बिदाइ भेट गर्नभएको छ । सिंहदरबारस्थित मन्त्रालयमा भएको उक्त भेटमा नेपालका लागि अष्ट्रेलियाको राजदूतका रूपमा आफ्नो कार्यकाल सफलतापूर्वक सम्पन्न गरेको भन्दै मन्त्री भण्डारीले राजदूत भोल्कलाई बधाई ज्ञापन गरे ।

नयाँ आउने राजदूतले आगामी दिनमा समेत नेपाल र अष्ट्रेलियाबीचको सुमधुर सम्बन्ध थप विस्तार गर्ने मन्त्री भण्डारीको विश्वास रहेको छ । दुई मुलुकबीच मित्रता, सहयोग, पारस्परिक विश्वास र सम्मानमा आधारित सौहार्द्रपूर्ण सम्बन्ध रहँदै आएको उल्लेख गर्दै मन्त्री भण्डारीले भने, 'अष्ट्रेलिया नेपालको मित्रराष्ट्र हुनाका साथै विकास प्रक्रियाको महत्वपूर्ण साझेदार रहँदै आएको छ, नेपालले स्वास्थ्य, जनजीवन, शासकीय प्रबन्ध, जनशक्ति विकासलगायत क्षेत्रमा अष्ट्रेलियाबाट सहयोग प्राप्त गर्दै आएको छ ।'

अष्ट्रेलिया नेपाली विद्यार्थीको उच्च शिक्षा अध्ययनको प्रमुख गन्तव्य मुलुकका रूपमा रहेको उल्लेख गर्दै मन्त्री भण्डारीले नेपाली समुदायलाई अष्ट्रेलियामा उपलब्ध सहयोगका लागि अष्ट्रेलियन सरकारलाई धन्यवाद ज्ञापन गरे । उनले अष्ट्रेलियाबाट नेपालमा पर्यटक आगमनसमेत उत्साहजनक रहेको उल्लेख गर्दै आगामी दिनमा पर्यटकको संख्या थप वृद्धि हुने विश्वास व्यक्त गरे । 'नेपालको सन् २०२६ मा अतिकम विकसित मुलुकबाट विकासशील मुलुकमा हुने स्तरोन्नतिलाई सहज, दिगो र अपरिवर्तनीय बनाउन र नेपालले दिगो विकासका लक्ष्य प्राप्तिका लागि थप स्रोत, प्रविधि तथा साझेदारी आवश्यक छ', मन्त्री भण्डारीले भने, 'यस सन्दर्भमा व्यापार, लगानी तथा पर्यटनलगायत क्षेत्रमा नेपालले अष्ट्रेलियाबाट थप सहयोगको अपेक्षा गरेको छ, अष्ट्रेलियामा रहेर महामहिमले यस क्षेत्रमा सहयोग पुऱ्याउनु हुनेछ भन्ने विश्वास लिएको छु ।'

लगानीको दृष्टिकोणबाट समेत अष्ट्रेलिया प्रमुख मुलुकका रूपमा रहेको उल्लेख गर्दै मन्त्री भण्डारीले नेपालमा सूचना प्रविधि, जलविद्युत्, कृषिमा आधारित उद्योगजस्ता क्षेत्रमा लगानीको प्रशस्त अवसर तथा सम्भावना रहेकाले लगानीको पहलका लागि राजदूत भोल्कसमक्ष आग्रह गरे । सो अवसरमा राजदूत भोल्कले आगामी दिनमा दुई देशबीचको व्यापार, लगानी, पर्यटन तथा शिक्षाको क्षेत्र थप विस्तार, सुदढ र सन्तुलित हुने विश्वास व्यक्त गरेका छन् । उनले नेपालमा आयोजना गरिएको व्यापार तथा लगानी प्रवर्द्धन समितिको पहिलो बैठक दुई मुलुकबीचको लगानी तथा व्यापार अभिवृद्धि गर्न महत्वपूर्ण हुने अपेक्षा राखे ।

राजदूत भोल्कले अष्ट्रेलियामा रहँदासमेत नेपाल र नेपालीको हकहितको विषयमा क्रियाशील रहने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्नभयो । भेटघाटका अवसरमा मन्त्रालयका द्विपक्षीय तथा क्षेत्रीय व्यापार महाशाखा प्रमुख बाबुराम अधिकारीलगायत मन्त्रालयका अन्य पदाधिकारी र परराष्ट्र मन्त्रालयका कर्मचारीको समेत उपस्थिति रहेको थियो ।

टिआरसी विधेयक...

संसदलाई सम्बोधन गर्नभएको छ। यसले यो देशको लोकतन्त्र दिगो छ, बलियो छ, यसलाई कसैले हल्लाउन सक्दैन भन्ने सन्देश देशभित्र गएको छ,' उनले भने, 'विधेयक द्वन्द्वपीडितमैत्री छ, पीडितहरूको पक्षमा छ। पीडितको स्वतन्त्र सहमति भएमात्रै मेलमिलाप हुने भनेको छ ।' उनले देशमा पुनः द्वन्द्वको अवस्था नआउने गरी विधेयकमा व्यवस्था गरिएको बताएका छन् ।

हसिनाविरुद्ध...

अपराधका रूपमा छानबिन गरिनुपर्छ भनेका छन् ।' 'हामीले जुलाईमा भएको नरसंहारका लागि जिम्मेवार व्यक्तिहरूलाई अन्तर्राष्ट्रिय फौजदारी न्यायाधीकरणमा कारबाही गर्न सकिन्छ भन्ने पायौँ', उनले थपे ।

आसिफ नजरूलले अगाडि भने, 'अनुसन्धान टोलीले संयुक्त राष्ट्रसंघअन्तर्गत काम गर्नेछ । हत्यामा संलग्न पूर्वप्रधानमन्त्री शेख हसिनालगायत कसैलाई पनि छुट दिइने छैन ।' बंगलादेशमा गत जुलाईमा शेख हसिना सरकारविरूद्धको भएको आन्दोलनमा झन्डै ४ सय मानिस मारिएका थिए ।

संविधान संशोधन...

प्रधानमन्त्री ओलीले थपे, 'म फेरि पनि भन्न चाहन्छु, संविधान असंशोधनीय दस्तावेज होइन, संशोधनीय दस्तावेज हो । संशोधन लोकतन्त्रका मूल्य मान्यतालाई अझ बढी सुदृढ गर्न, अझ बढी व्यवहारिक बनाउन, अझ बढी उजिल्याउन र त्यसलाई प्रभावकारी बनाउन, समयानुकूल गर्न, सुशासन र विकासका कामहरूलाई जनतालाई दिन हो । जनतालाई डेलिभरी उपलब्ध गराउने सन्दर्भमा जुन कुरा र कामले बढी उपयोगी बनाउन सकिन्छ, ती धाराहरू, उपधाराहरू केही फेरबदल गर्न नसकिने कुरा होइन ।

विपत्तिबाट बचौं र बचाऔं

- विपत्तिबाट बच्न पूर्वतयारी गरौं,
- बाढी र पहिरोजस्ता प्राकृतिक प्रकोपबाट बचौं,
- विपत्तिमा परेकालाई उद्धार र पुनःस्थापनामा सहयोग गरौं,
- विकास निर्माणका कार्य गर्दा वातावरणीय पक्षमा ध्यान दिऔं,
- पानीको बहाव क्षेत्रमा बसोवास नगरौं, नगराऔं,
- बाढी र पहिरोको जोखिमबाट बच्न पूर्वसावधानी अपनाऔं।

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

सम्पादक/प्रकाशक : देवेन्द्र चुडाल • कार्यालय : बुद्धनगर, काठमाडौं • फोन : ४७९०२९५, मो. : ९८४१२५४८८५ • इमेल : devendrachudal@gmail.com • मुद्रण : सुनगाभा प्रिन्टिङ प्रेस, बागबजार